

Nuorten ajatuksia työskentelymenetelmistä ja osallisuuden
kokemuksista Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa

”Kaikki on helpottunut ko on saanut apua”

Anniina Kumpula

Opinnäytetyö

Sosionomikoulutus
Sosionomi (AMK)

2021

Sosionomikoulutus
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Anniina Kumpula	Vuosi	2021
Ohjaaja(t)	Johanna Majala & Merja Hjulberg		
Toimeksiantaja	Yhtymäpinnassa nuori -hanke, Tornion kaupungin sosiaalipalveluiden osatoteutus		
Työn nimi	Nuorten ajatuksia työskentelymenetelmistä ja osallisuuden kokemuksista Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa		
Sivu- ja liitesivumäärä	40 + 15		

Tein opinnäytetyöni Yhtymäpinnassa nuori hankkeen Tornion kaupungin sosiaalipalveluiden osatoteutuksessa. Opinnäytetyöni tarkoitus on avata nuorten ajatuksia osallistavista menetelmistä ja kokemuksia osallisuudesta. Olen selvittänyt myös nuorten kehitysideoita menetelmistä ja hankkeesta. Osallisuutta on tutkittu paljon, mutta koin merkityksellisesti tutkia sosiaalipalveluissa tehtävää osallistavaa ja myös ennakoitavaa työtä ja menetelmiä. Suurin osa nuorista eivät tarvitse lastensuojelun tukea, minkä vuoksi on hyvä olla muunlaista tukea saatavilla. Samalla lastensuojelun kuormitus voi pienentyä.

Teen opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena, jonka tavoitteena on ilmiön tai käsitteen ymmärtäminen, selittäminen, tulkinta sekä usein mallintaminen ja soveltaminen. Tutkimusmenetelminä olen käyttänyt Webropol-lomaketta ja lyhyttä puhelinhaastattelua. Tutkimusaineiston analysoin sisällönanalyysillä. Kyselyyn vastasi yhteensä 4 nuorta ja heistä kaksi osallistui puhelinhaastatteluun.

Kyselyyn vastanneet nuoret kokivat tuen ja osallistavat menetelmät toimivina. He kokivat asioiden ratkenneen tai helpottuneen tuen myötä. Kokemus omista vaikutusmahdollisuuksista ja osallisuudesta oli vahva. Puolet vastanneista kokivat, että työntekijä kuuntelee heitä. Nuorten mielestä työskentely on toimivaa, eikä sitä tarvitsisi muuttaa. Tämmöiselle toiminnalle on vahvasti tarvetta ja eräs nuori kommentoi, että voisi itseasiassa tarvita enemmän tukea kuin tähän asti on saanut, vaikka tähänastinen tuki on ollut jo vaikuttavaa. Työskentelyllä on ennaltaehkäisevä ja myös työllisyyttä edistävä rooli sosiaalipalveluissa.

Avainsanat osallisuus, sosiaalinen vahvistaminen, voimaantuminen, menetelmät, varhainen tuki, nuoret, Tornio

Bachelor of Social Services
Bachelor's Degree in Social
Services

Author	Anniina Kumpula	Year	2021
Supervisor	Johanna Majala & Merja Hjulberg		
Commissioned by	Social Services of Tornio City		
Subject of thesis	Young people's thoughts on working methods and experiences of inclusion in the Yhtymäpinnassa nuori project		
Number of pages	40 + 15		

The thesis was made in the Yhtymäpinnassa nuori project in the partial implementation of social services in the city of Tornio. The purpose of the thesis was open to the young people's thoughts on participatory methods and experiences of inclusion. Young people's developing ideas and methods of the project were explained. Inclusion has been studied a lot, but it is relevant to study participatory and predictable work and methods in social services. Most young people do not need child protection support, which is why it is good to have other types of support available. At the same time, the burden on child protection may be reduced.

The thesis is as a qualitative study, the aim of which is to understand, explain, interpret, and often model and apply a phenomenon or concept. The research methods were a Webropol form and short telephone interviews. The research material was analysed by content analysis. A total of 4 young people responded to the survey and two of them participated in the telephone interview.

The young people who responded to the survey felt that the support and participatory methods worked. They felt things were resolved or relieved with support. The experience of self-empowerment and inclusion was strong. Half of the respondents felt that the employee listened to them. Young people think that working is effective and should not be changed. There is a strong need for this kind of activity and one young person commented that they could need more support than they have received so far, even though the support so far has already been effective. Work has a preventive and employment-promoting role in social services.

Key words inclusion, social empowerment, empowerment, methods, early support, young people, Tornio

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN.....	9
2.1 Yhtymäpinnassa nuori – hanke.....	9
2.2 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja -menetelmät	11
2.3 Aineiston kerääminen ja analyysi.....	13
2.4 Opinnäytetyön eettisyys.....	14
2.5 Opinnäytetyön prosessi	15
3 OSALLISUUDEN TEORIAA	17
3.1 Nuorten osallisuus	17
3.2 Osallistavat menetelmät.....	22
4 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	26
4.1 Nuorten ajatukset osallistavista menetelmistä	26
4.2 Nuorten osallisuus tuen alkuvaiheessa.....	28
4.3 Nuorten osallisuus tuen aikana.....	30
4.4 Nuorten osallisuus tuen päättymisen jälkeen.....	31
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
LÄHTEET.....	37
LIITTEET	41

ALKUSANAT

Olen todella kiitollinen Yhtymäpinnassa nuori –hankkeen tekijöille tästä upeasta mahdollisuudesta ja kokemuksesta tehdä hankkeelle opinnäytetyö nuorten kokemasta osallisuudesta. Erityinen kiitos ohjaajilleni Merja Hjulbergille ja Johanna Majalalle, Tornion kaupungin sosiaalipalveluille ja Riikka Grönstrandille, joka on omista töistään huolimatta kerennyt auttaa sekä omalta osaltaan mahdollistanut opinnäytetyöni toteutumisen. Tämä on ollut todella opettavaista niin ammatillisesti kuin myös henkilökohtaisesti. Olen kasvanut ihmisenä ja ammattilaisena. Kiitän myös nuoria, jotka osallistuivat aineistonkeruuseen ja vastasivat kysymyksiini. Tämä ei olisi onnistunut ilman teitä.

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

ELY	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
ESR	Euroopan sosiaalirahasto
ESY	Elämäntilanteen selvittämisen ympyrä
NEET	Not in Employment, Education or Training
RR-tietopalvelu	Rakennerahastotietopalvelu
STEA	Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskus

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen Yhtymäpinnassa nuori -hankkeen nuorten ajatuksia osallistavista menetelmistä, kokemuksia osallisuudesta ja ideoita hankkeen kehittämiseksi. Olen valinnut kyseisen aiheen opinnäytetyöhöni, sillä olen opinnoisani syventynyt nuorisotyöhön, lasten ja nuorten osallisuuteen ja itsemääräämisoikeuteen ja kuntoutukseen. Aihe kiinnostaa minua suuresti, sillä haluan oppia ammatillisesti lisää nuorten kanssa tehtävästä osallistavasta työstä sekä sosiaalisesta vahvistamisesta. Olen rajannut aiheen koskemaan nuorten osallisuutta heidän arjessaan ja lähiympäristössään. Tein opinnäytetyön Yhtymäpinnassa nuori -hankkeen Tornion osatoteutuksessa. Opinnäytetyö on laadullinen ja olen kerännyt aineiston käyttäen kyselylomaketta sekä lyhyttä puhelinhaastattelua. Aineisto on analysoitu sisällönanalyysilla. Tarkoituksena on kyselyn ja puhelinhaastattelun avulla ymmärtää nuorten ajatuksia ja kokemuksia. Opinnäytetyön teoria-pohja keskittyy osallisuuteen nuorten näkökulmasta. Tuon esiin myös sosiaalipedagogiikan hermeneuttisen perinteen osallisuuden näkökulmasta, osallisuuden portaat, sosiaalisen vahvistamisen, syrjäytymisen sekä osallistavat menetelmät, joita hankkeessa on käytetty. Opinnäytetyön tuloksissa palaan vielä osallisuuteen ja käyn läpi asiakasosallisuutta ja voimaantumista nuoren elämään liittyen. Pyrin luomaan kuvaa teorian lisäksi hankkeen käytännön työstä.

Nuorisolaissa (Nuorisolaki 1285/2016) sekä lastensuojelulaissa (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417) nousee vahvasti esiin nuoren kuuleminen ja mielipiteen esiin tuominen. Nuorisolaissa myös osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet tuodaan vahvasti esille (Nuorisolaki 1285/2016 6:24 §.) Nuorten toiveissa, kiinnostuksessa, voimavaroissa ja valmiuksissa vaikuttaa ja osallistua on eroja, kuten aikuisillakin. Toiset nuoret voivat olla hyvin tottuneita ja aktiivisia vaikuttajia, kun toiset kaipaavat enemmän rohkaisua ja aikaa sanoakseen mielipiteensä ääneen. Nuori tarvitsee myös tilaa omalle toimijuudelle, joten osallistumisen ja vaikuttamisen muodoissa tulisi olla myös väljyyttä ja muokkautuvuutta. (Tietoa nuorten osallisuuden laatuksista 2019.) En opinnäytetyössä avaa lakeja enempää, koska ne eivät ole niin suuressa roolissa menetelmistä puhuttaessa. Toki lait vaikuttavat työn taustalla.

Mitä sitten osallisuudella tarkoitetaan? Ajattelen osallisuuden tarkoittavan henkilön mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan, olla osallisena lähiympäristössään, tehdä omaan elämään vaikuttavia päätöksiä, saada tietoa omaan elämään vaikuttavista asioista, osallistua yhteiskunnan päätöksentekoon sekä tulla kuulluksi omassa elinympäristössään ja erilaisissa palveluissa. Nuoren osallisuuteen vaikuttavat muun muassa nuoren vanhemmat, nuoren ja perheen voimavarat, tiedonsaanti vaikutusmahdollisuuksista ja tieto nuoreen vaikuttavista päätöksistä niin kotona kuin muualla, esim. koulussa tai palveluissa. Nuoren vanhemmat vaikuttavat nuoren osallisuuteen siten, että nuoren ollessa alaikäinen, hän on vanhempien vastuulla ja vanhemmat voivat tehdä päätöksiä nuoren puolesta.

Osallisuuden toteutuminen vaatii palvelulta asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan aitoa kuulemistä. Sosiaali- ja terveysalan työssä asiakaslähtöisyys on tärkeää toiminnan tavoitteiden taustalla. Asiakkaan on ymmärrettävä, mihin tarpeisiin tavoitteilla vastataan ja miksi tavoitteet ovat tärkeitä, jotta hän voi sitoutua tavoitteisiin. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 52.) Työntekijän on kohdattava nuori ennakkoluulottomasti ja aidosti, sekä pyrkiä luomaan luottamusta sekä aitoa dialogisuutta. Työntekijän tehtävänä on tukea nuoren voimaantumista sekä sosiaalista vahvistumista ja nuoren omia voimavaroja.

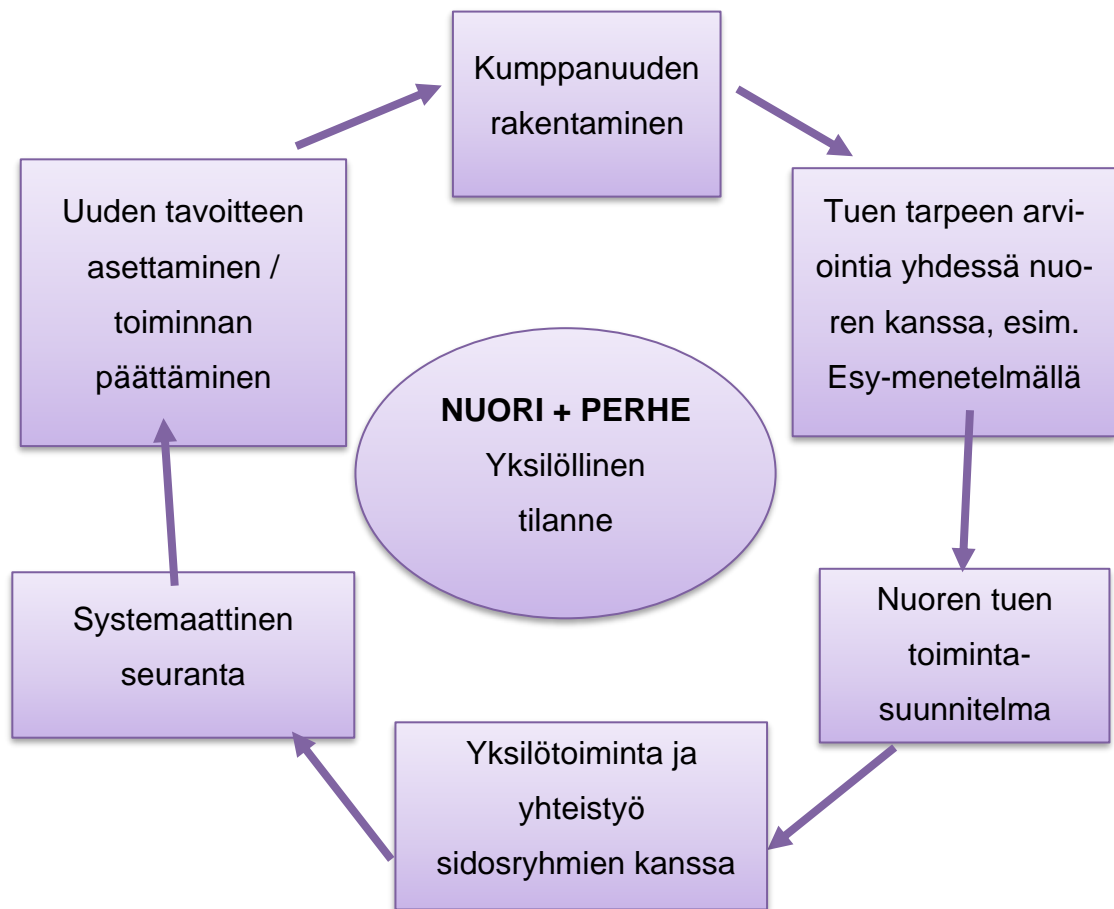
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN

2.1 Yhtymäpinnassa nuori – hanke

Yhtymäpinnassa nuori – hankkeen päätoteuttajana toimii Pohjantähti-opisto ja osatoteuttajina toimivat Tornion kaupungin sosiaalipalvelut, Pohjankodit Oy sekä Lapin ammattikorkeakoulu. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahaston (ESR) sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY). Hankkeen yleistavoitteena on nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja sosiaalinen kuntoutus. Hankkeen kohderyhmään kuuluu 15–29-vuotiaat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. Hankkeessa keskeisenä tavoitteena on kehittää nuorten omia voimavaroja ja vahvistaa taitoja työelämävalmiuksien kehittämiseen sosiaalisen vahvistamisen avulla. Hanke avaa nuoren siirtymävaiheissa esiintyviä ongelmakohtia ja niihin etsitään ratkaisuja yhdessä sosiaalihuollon kanssa. Sosiaalinen ja opinnollinen kuntoutus on prosessi, joka kehittää nuoren psykososiaalisia voimavaroja, edistää oppimisvalmiuksia sekä oman elämän hallintaa. Nuori on omassa prosessissaan aktiivinen toimija, kokemusasiantuntija, muodostaen tavoitteita kuntoutukseensa ja opiskeluunsa sekä edeten tavoitteiden suuntaisesti. Nuori on osallisena oman kehittymisensä ja oppimisensä arvioinnissa. Saamansa tuen ja prosessin kautta hän voi tulla tietoiseksi omista voimavaroistaan ja tuen tarpeistaan. Hankkeessa käytetään sosiaalisen kuntoutuksen keinoja, yksilö- ja ryhmämuotoisesti, jotka vahvistavat nuoren omia voimavaroja. (RR-tietopalvelu 2019, 1.) Osallistavat menetelmät sosiaalipalveluissa ovat nuorten vahvuuksiin ja osallisuuteen painottuvia.

Tornion sosiaalipalveluiden osatoteutuksen tuki kohdistuu erityisesti perusasteen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheeseen. Hankkeen kohderyhmään kuuluvat myös nuoret, jotka tarvitsevat tukea opiskelun lisäksi arjen hallintaan, itenäistymisen polulla, asumiseen liittyvissä asioissa, työelämään siirtymisessä ja talouden hoidossa, esim. hakemukset, velkaselvittelyt jne. Nuoret ovat 9. luokkalaisia, aloittaneet toisen asteen opinnot tai NEET-nuoria (Not in Education, Employment or Training) eli he eivät opiskele, työskentele tai ole varusmiespalveluk-

sessä. Nuoria tuetaan koulunkäynnin osalta, itsenäisen asumisen ja arjenhallinnan osa-alueilla sekä työelämään ja koulutukseen kiinnittymisessä. Myös nuoren ja hänen perheensä keskinäistä vuorovaikutusta tuetaan erilaisin menetelmin ja toiminnallisilla tapaamisilla. Tuki kohdistetaan perusasteen ja toisen asteen siirtävävaiheeseen ja jatketaan kulkien nuoren rinnalla. Toiminnassa pyritään aktivoimaan nuoria koulutukseen ja ennaltaehkäisemään koulupudokkuutta ja syrjäytymistä. (Grönstrand 2020, 2.) Pääasiassa nuoret ohjautuvat hankkeen tuen piiriin lastensuojelun sosiaalityöntekijän kautta. Taustalla ovat yleensä useat poissäilytykset koulussa. Sosiaalityöntekijä selvittää voisiko nuorelle olla hyötyä hanketyöntekijän tuesta. Tuen aloittamiseen tarvitaan suullinen suostumus huoltajalta ja nuorelta itseltään. Huoltaja tai täysi-ikäinen nuori allekirjoittaa suostumuslomakkeen, jossa sovitaan yksilö- ja ryhmätapaamisista, tapahtumista, tiedon vaihdosta nuoren sidosryhmien kanssa ja asiointikuljetuksista työntekijän autokyydillä. (Grönstrand 2020, 3.)

Kaavio 1. Palveluprosessin kuvaus (Grönstrand 2020, 4).

Nuoren tullessa hankkeen tuen piiriin, palveluprosessissa on ensimmäisenä hyvin tärkeää luoda luottamusta ja rakentaa kumppanuutta sekä arvioida tuen tarvetta yhdessä nuoren kanssa. Tuen tarpeen selvittämisessä voidaan käyttää esimerkiksi Elämäntilanteen selvittämisen ympyrä (Esy) -menetelmää. Tuen tarpeen selvittämisen yhteydessä nuoren kanssa tehdään nuoren tuen toimintasuunnitelma, jossa suunnitellaan yksilötoimintaa ja yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa. Suunnitelman etenemistä seurataan systemaattisesti väliarvioinnilla ja mahdollisesti asetetaan lisää uusia tavoitteita tai lopetetaan tukitoimet, jos nuori ei koe niille enää tarvetta. (Kaavio 1.) Tukitoimien loppumisen jälkeenkin nuori voi olla edelleen yhteydessä työntekijään. Työskentelyssä käytetään palautelomaketta (Liite 2), joka on suunniteltu yhdessä nuorten kanssa. Lomake on lyhyt ja yksinkertainen, ja siinä on erilaisia väittämiä sekä Likert-asteikko. Nuorella on aina mahdollisuus sanalliseen ja suulliseen palautteeseen. Palautelomake käydään läpi väliarvioinnin yhteydessä. (Grönstrand 2020, 5.) Palautelomakkeen ja väliarvioinnin perusteella toimintaa voidaan nuoren kanssa muokata tarpeisiin sopivaksi. Osallisuus on kaiken toiminnan taustalla ja mukana koko palveluprosessin ajan.

2.2 Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Opinnäytetyölläni pyrin tulkitsemaan ja selittämään nuorten omaa henkilökohtaista kokemusmaailmaa osallisuudesta sekä kuinka työskentelymenetelmät käytännössä edistävät nuorten sosiaalista vahvistamista. Tavoitteena on myös selvittää nuorten ajatuksia hankkeen kehittämisideoita työskentelyä.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten nuoret kokevat oman osallisuutensa tuen eri vaiheissa?
2. Miten nuoret kehittäisivät työskentelyä?

Teen opinnäytetyöni laadullisena tutkimuksena, jonka tavoitteena on ilmiön ymmärtäminen, selittäminen, tulkinta ja usein myös mallintaminen ja soveltaminen. Tutkimuksessa karakterisoidaan, kuvaillaan, luonnehditaan tai tulkitaan ilmiötä, jolle on ominaista reflektiivisyys ja dialektisuus, eli siihen liittyy yleensä psyykkiset, sosiaaliset tai kulttuuriset yhteydet. Laadullisten aineistojen analyysissa on

aina kyse merkityksen käsitteestä ja merkityksellisen toiminnan tutkimuksesta. (Pitkäranta 2015, 33.) Laadullinen tutkimus pyrkii vastaamaan kysymykseen: ”Mistä on kyse?” (Kananen 2019, 25). Teorian, käsitteistön ja aineiston vuorovaikutus ovat laadullisen tutkimusprosessin painopiste (Pitkäranta 2015, 33). Laadullisessa tutkimuksessa tapaukset rajataan yleensä pieneen määrään, mutta ne pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti (Heikkilä 2014, 15).

Lomaketutkimukselle on ominaista, että suureksi osaksi havaintojen määrän rajoittaminen hallittavammaksi kokonaisuudeksi tapahtuu ennen aineiston keruuta lomaketta suunniteltaessa. Lomakkeessa kysytään tiettyjä, tutkijaa kiinnostavia ja kysymyksenasettelun kannalta olennaisia kysymyksiä ja usein vastausvaihtoehdot määritellään valmiiksi. Myös laadullisessa tutkimuksessa tulee rajoittaa hankittavan aineiston määrää. Suurimmaksi osaksi tämä vaihe tapahtuu kuitenkin jälkikäteen laadullisessa tutkimuksessa. Laadullinen tutkimus voi myös sisältää kvantitatiivisia osatarkasteluja. Erillinen lomakeaineisto tai laadullinen aineisto voidaan koota muuttujittain taulukkomuotoon, jolloin selittämisen vaiheessa käytetään johtolankoina myös kvantitatiivisen analyysin tuloksia. Merkitystulokintojen tekeminen, arvoituksen ratkaiseminen, on kuitenkin laadullisen tutkimuksen ydin. (Alasuutari 1999, 51, 53.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esiin hankkeen nuorten ajatuksia hankkeessa kehitetyistä osallistavista menetelmistä ja niiden toimivuudesta sekä nuorten osallisuuden kokemuksia. Käsittelen sosiaalisen vahvistamista erityisesti nuorten osallisuuden näkökulmasta. Opinnäytetyöni mahdollistaa nuorten tuoda äänensä kuuluviin ja antaa heille tilaisuuden kehittää osallistavia menetelmiä omien kokemusten kautta. Tämä luo osaltaan osallisuuden tunnetta hankkeen nuorille, mikä on tärkeää sosiaalisessa vahvistamisessa. Nuorten kokemukset antavat tärkeää tietoa hankkeelle ja hankkeen työntekijöille sekä antaa suuntaa, miten toimintaa ja menetelmiä kehitetään hankkeen edetessä. Opinnäytetyöni tuo hankkeelle näkyväksi nuorten näkökulman.

2.3 Aineiston kerääminen ja analyysi

Tavoitteena on strukturoidulla Webropol-kyselylomakkeella ja lyhyellä puhelinhaastattelulla (Liitteet 5 & 6) kerätä tietoa osallistavien menetelmien toimivuudesta, nuorten osallisuuden kokemuksia, saada kehitysideoita työskentelyyn sekä kokemuksia menetelmien hyödyllisyydestä. Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa (Valli 2018, 92). Olen teemoittanut lomakkeen kysymykset koskemaan nuoren elämäntilannetta ennen hankkeen tuen alkamista, tuen aikaan käytettäviin osallistaviin menetelmiin, nuoren kokemukseen saamastaan tuesta, tuen vaikutukset nuoren elämäntilanteeseen ja nuoren kehittämisideoihin. Kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, asteikollisia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä ja sekakysymyksiä. (Liite 4.) Avoimet kysymykset voivat joskus tuoda uusia näkökantoja tai jopa varteenotettavia parannusehdotuksia (Heikkilä 2014, 48).

Laadullista aineistoa analysoitaessa voi argumentoida myös määrällisillä suhteilla, kuten prosentiosuuksilla ja tilastollisilla yhteyksillä eri tekijöiden välillä. Tämän edellytyksenä on, että tapauksia on riittävästi. Jos arvioidaan laadullisen aineiston kokoa esim. haastateltavien yksiköiden tai kerättyjen testinäytteiden lukumäärän perusteella, voidaan yleensä todeta, että kvantitatiivinen analyysi ei ole mahdollinen aineiston suppeuden vuoksi. Laadullisia aineistoja on hyödyllistä tarkastella puhe-, toiminta tai tekstinäytteinä, joiden rakenteita tutkimalla voi etsiä vastauksia tutkimuksessa asetettuihin kysymyksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että analyysissä kysymyksenasettelu toteutetaan määrittelemällä jokin tietty havaintoyksikkö, joka on useimmiten joku muu kuin yksilö. (Alasuutari 1999, 203, 205.) Yhteiskuntatieteellinen tutkimus ei ole pelkästään havaintoaineistojen ja löydöksen tekemistä; niitä ei voi itsessään pitää tutkimuksen tuloksina. Tutkimus ei vastaa vain mitä-kysymyksiin, vaan ainakin yhteen miksi-kysymykseen. Aineiston avulla tulisi selittää jokin ”mysteeri”. (Alasuutari 1999, 206.)

Hyödynnän opinnäytetyössäni laadullisen aineiston analyysissä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on aineiston analyysitapa kvalitatiivisessa tutkimuksessa.

Sitä käytetään tekstien tai tekstimuotoon saatettujen aineistojen analysoimisessa. Sisällönanalyysin tarkoitus on tuoda tekstiaineistosta esille tekstissä esiintyvät merkitykset. Pyrkimyksenä on saada tutkittavasta asiasta esiin tiivistetty ja yleistävä kuvaus ilman, että aineiston informaatioarvoa menetetään. Sisällönanalyysissa halutaan tuoda näkyviin tekstissä esiintyvät yhtäläisyydet ja erot sekä kuvata niitä sanallisesti. Sisällönanalyysi on tarkoituksenmukaista, kun aineiston keskeisiä asioita halutaan kuvata tiivistetysti sanallisessa muodossa. Sisällönanalyysiä voi tehdä kolmesta eri lähtökohdasta: aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti. Aineistolähtöisessä tavassa aineisto ohjaa analyysin tekoa. Teorialähtöisessä tavassa teoria ohjaa analyysin tekoa alusta saakka ja se usein valitaan silloin, kun teorian paikkansapitävyyttä halutaan testata uuden asian tai ympäristön kohdalla. Teoriaohjaavassa analyysissä tutkijan ajattelua ohjaavat vuoroin teoria ja aineisto. Se voi myös tarkoittaa, sitä analyysi tehdään aineistolähtöisesti, mutta lopuksi aineiston perusteella tehdyt havainnot sidotaan teoriaan. (Leinonen 2018.) Opinnäytetyössäni sisällönanalyysi toteutuu teoriaohjaavasti, jossa huomioin sekä keräämäni aineiston sekä teoreettisen tiedon.

2.4 Opinnäytetyön eettisyys

Etiikka kattaa koko tutkimusprosessin moraalisisina valintoina ja päätöksinä aina aiheen valinnasta tutkimuksen tulosten vaikutuksiin saakka. Eettiset kysymykset voivat liittyä tutkimuskohteen ja menetelmän valintaan, aineiston hankintaa, tieteellisen tiedon luotettavuuteen, tutkittavien kohteluun, tutkimustulosten vaikutuksiin tai tiedeyhteisön sisäisiin toimintaperiaatteisiin. Eettisellä ajattelulla tarkoitetaan kykyä pohtia sekä omien että yhteisön arvojen kautta sitä, mikä jossain tilanteessa on oikein tai väärin. Lakien ja eettisten normien tuntemus voi auttaa konkreettisten ratkaisujen tekemisessä, mutta tutkimuksessa tehtävistä ratkaisuista ja valinnoista kantaa jokainen itse vastuun. Joskus moraalilla ja etiikalla erotetaan toisistaan käsitteitä. Moraalilla tarkoitetaan tekoja, joista voidaan tehdä huomioita arvioiden niitä joidenkin normien mukaan joko moraaliseksi tai epämoraaliseksi. Etiikka puolestaan tarkoittaa moraalisiin kysymyksiin kohdistuvaa tutkimusta, tieteen alaa, jonka kohteena on moraalilla. (Kuula 2011, 11, 21–22.)

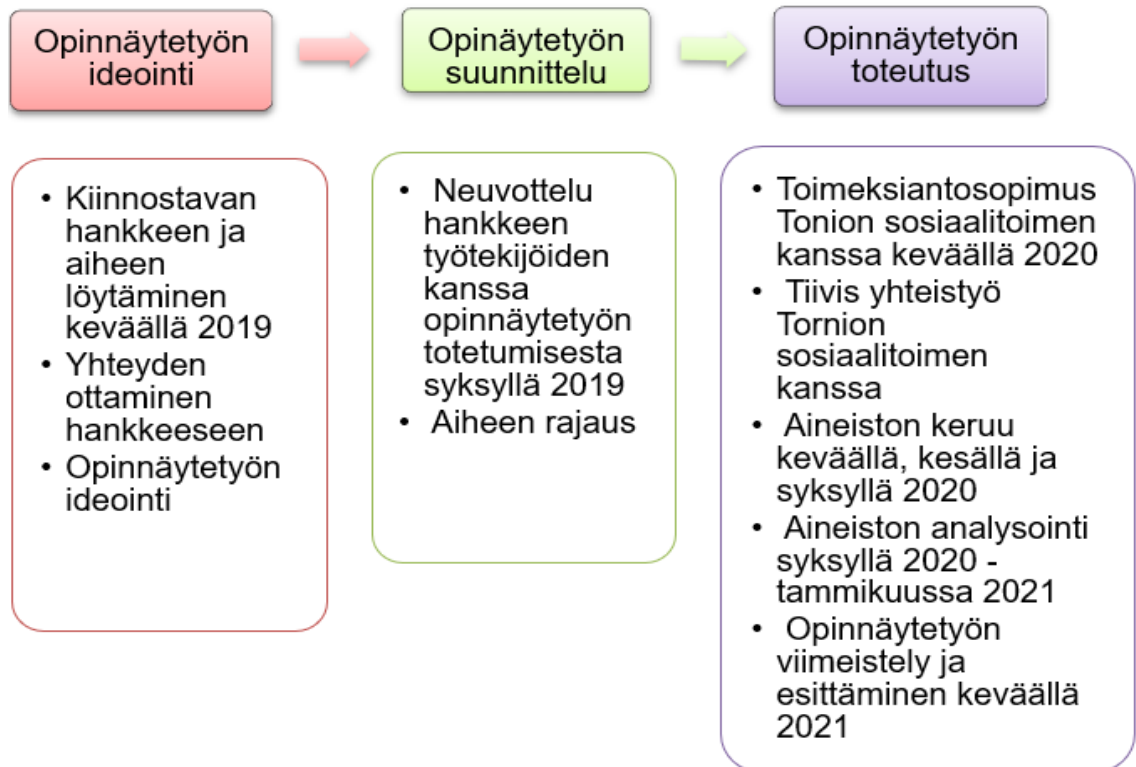
Eettisyys omassa opinnäytetyössäni on näkynyt kaikessa tutkimustyössäni. Opinnäytetyötä suunniteltaessa olen pohtinut, minkälaisia teorioita työssäni käytän, minkälaisia näkemyksiä tuon esiin, minkälaista tietoa voin eettisesti nuorilta kerätä ja miten opinnäytetyön eettisesti tekisin. Olen säilyttänyt nuorten tietoja salassa ja anonymisti, olen kohdannut nuoret arvostavasti sekä kiittänyt heitä tutkimukseen osallistumisesta. Nuorten tietoja olen tuonut opinnäytetyössäni esiin neutraalisti ja anonymisti, jotta tietoja ei voida heihin yhdistää.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen (2012) ”Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa” eli HTK-ohjeen tavoitteena on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä ja samalla varmistaa, että loukkausepäilyt on mahdollista käsitellä asiantuntevasti, oikeudenmukaisesti ja mahdollisimman nopeasti. HTK-ohje antaa kaikille tutkimuksen harjoittajille mallin hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sitä noudatetaan Suomessa jokaisella tieteenalalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK] 2012, 4.) Olen toteuttanut opinnäytetyöni hyvän tieteellisen käytännön (HTK) mukaisesti ja pyrkinyt tekemään parhaani avoimuuden ja tarkkuuden sekä muutenkin työskentelyn suhteen (TENK 2012, 6–7).

2.5 Opinnäytetyön prosessi

Opinnäytetyön prosessi on ollut melko pitkä, mutta kuitenkin sujuva. Opinnäytetyön aiheen etsiminen alkoi keväällä 2019, jolloin etsin erilaisia hanketta, johon opinnäytetyöni voisin tehdä. Löysin Yhtymäpinnassa nuori -hankkeen ja otin yhteyttä hankkeen yhteyshenkilöön Lapin ammattikorkeakoulussa opinnäytetyöhön liittyen. Keskustelimme opinnäytetyön mahdollisuudesta ja sovimme, että voin opinnäytetyön hankkeeseen tehdä. Ideoimme samalla myös alustavasti opinnäytetyön aihetta. Tapasin hankkeen työntekijöitä hankkeen alkuvaiheessa syksyllä 2019 ja neuvottelimme opinnäytetyön toteutustavasta sekä rajasimme aihetta. Sovimme, että teen opinnäytetyön Tornion kaupungin sosiaalitoimen osatoteutuksessa ja tein toimeksiantosopimuksen keväällä 2020. Olen tehnyt tiivistä yhteistyötä Tornion sosiaalitoimen kanssa opinnäytetyön prosessin aikana. Olen

kerännyt opinnäytetyön aineistoa keväällä, kesällä ja syksyllä 2020 sekä keväällä 2021. (Kuva 1.)

Kuva 1 Opinnäytetyön prosessi

Aineiston analysoiminen tapahtui pitkälti joulukuussa 2020 sekä tammi- ja helmikuussa 2021. Aineiston analysoiminen oli ehkä paras osuus opinnäytetyön tekemisessä, koska siinä tuli lisää ajatuksia osallisuuden moninaisuudesta ja nuorten vastaukset olivat todella hyviä. Opinnäytetyön viimeistelyä olen tehnyt kevään ajan, mutta se on painottunut enemmän helmi- ja maaliskuulle.

3 OSALLISUUDEN TEORIAA

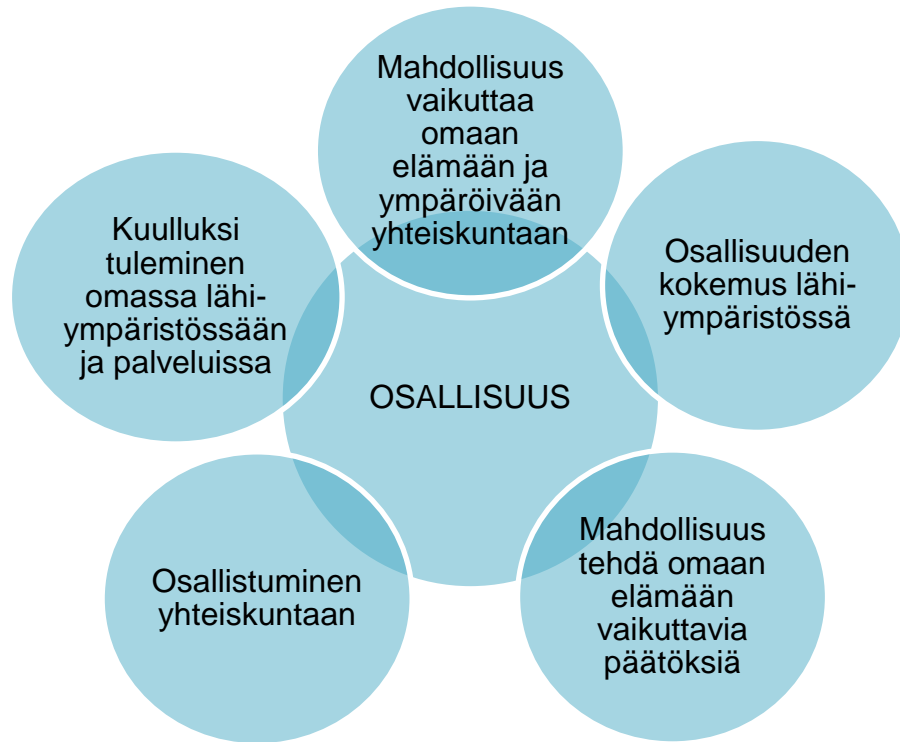
3.1 Nuorten osallisuus

Osallisuus on monimutkainen käsite ja sen määrittelemisen sosiaali- ja terveysalalla on haastavaa. Käsitteen kohdalla ongelmaksi nousee osallisuuden kokemuksellinen luonne. Osallisuus ja osattomuus ovat ensisijaisesti yksilöllisiä tunteita tai kokemuksia, joista emme voi puhua toistemme puolesta. Osallisuuteen liittyy myös valinnan vapaus ja vallan tunne, joten osallisuuteen ei voi pakottaa. Muun muassa vaikutusmahdollisuudet ja tiedonsaanti eri vaihtoehdoista vaikuttavat palvelun käyttäjän kokemukseen omasta osallisuudesta. Työskentelyyn tarvitaan aitoa dialogia asiakkaiden ja viranomaisten välillä sekä asiakkaiden kokemustiedon ottamista suunnitelmien ja päätösten perustaksi. (Raivio & Karjalainen, 2013.) Myös ihmisen näkeminen subjektina objektin sijaan vaikuttaa osallisuuden kokemukseen. Sosiaalipedagogisen työn tulee mahdollistaa ihmisen oma osallistuminen prosesseihin, joita työssä toteutetaan. Tällä tavoin voidaan tukea hänen osallistumistaan oman elämänsä valintoihin ja vahvistetaan eri tavoin toimijuuden edellytyksiä. Asioita ei tehdä eikä päätetä ihmisen puolesta. (Niivala & Ryyänen 2019, 196.) Nuori kokee usein suuria asioita ja tunteita nuoruuden myllerryksessä ja muutoksissa. Tällöin on hyvin tärkeää, että nuorta tuetaan ja nuori tietää mahdollisuutensa vaikuttaa elämäänsä. Huoltajien ja muiden lähellä olevien aikuisten tulee huolehtia, että nuori saa tarvitsemansa tiedon. Aikuisen tehtävänä on tukea nuoren omaan pystyvyyttä sekä päätöksentekoa.

Asiakastyössä osallistumisen tukemisen lähtökohtana on ajatus, että ihminen on itse työn keskiössä ja hän on osa sosiaalista todellisuuttaan. Siinä pyritään näkemään asiakas ja hänen elämänsä kokonaisuutena, mikä on mahdollista vain, jos hän pääsee kertomaan tuntemuksiaan, kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Sosiaalipedagogiikan hermeneuttinen perinne vaikuttaa taustalla: ihmistä voidaan tukea ja auttaa vain, jos ymmärretään hänen elämänsä todellisuutta. Työskentelyn tavoitteita määritellään yhdessä tunnistamalla ihmisen omia tarpeita, toiveita ja mahdollisuuksia sekä pohtimalla, mihin ne liittyvät, mitkä asiat niihin vaikuttavat ja mitä olisi mieluista tavoitella yhteisessä prosessissa. Tavoitteita lähdetään tavoittelemaan ihmisen omien kykyjen mukaan ja niiden kehittymistä tukien sekä

hyödyntäen hänen vahvuuksiaan ja osaamistaan. Koko työskentelyn ajan tuetaan henkilön mahdollisuuksia ja valmiuksia ottaa osaa, tehdä valintoja ja kantaa vastuuta prosessin suunnittelussa ja toteuttamisessa. (Nivala & Ryyänen 2019, 197.) Nuoren kanssa työskentely tulee olla ennakkoluulotonta ja aidosti nuoresta lähtevää. Työntekijän tulee ymmärtää nuorta ja nuoren elämää kokonaisuudessaan.

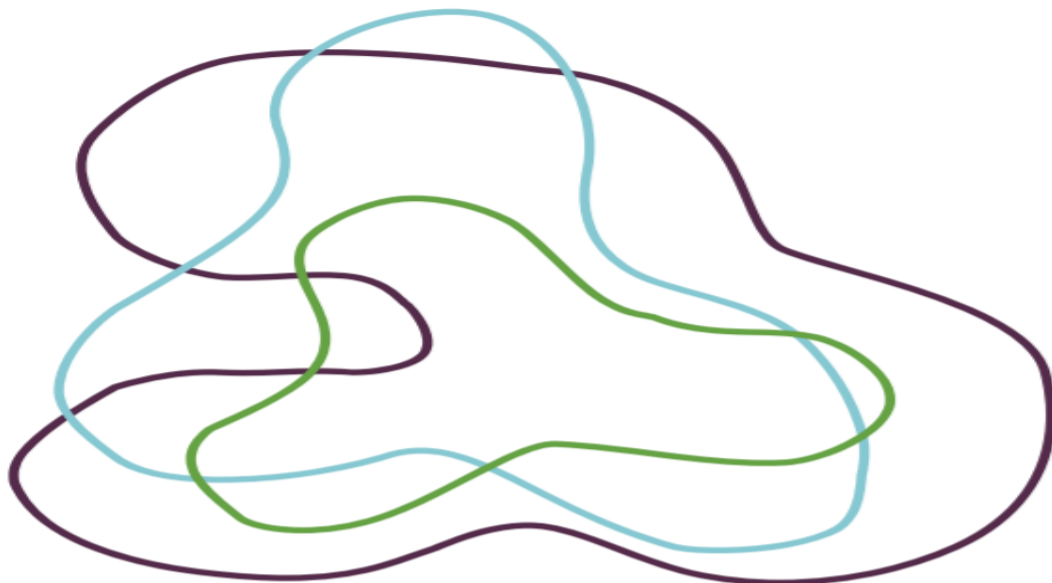
Osallisuuden voidaan sanoa olevan liittymistä (*involvement*), suhteissa olemista (*relatedness*), kuulumista (*belonginess*) ja yhteisyyttä (*togetherness*). Lisäksi osallisuus on yhteensopivuutta (*coherence*) ja mukaan ottamista (*inclusion*). Osallisuus on osallistumista (*participation*) ja siihen vaikuttamista (*representation*) sekä demokratiaa. Se on kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista (*governance*). Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke Sok-rassa osallisuus nähdään kuuluvan sellaiseen kokonaisuuteen, johon voi liittyä erilaisia hyvinvoinnin lähteitä, esim. asuminen, kohtuullinen toimeentulo, koulutus, luottamus ja kulttuuri, sekä elämän merkityksellisyyttä lisääviä vuorovaikutussuhteita. Myös yhteisin varoin maksettuja ja tarpeenmukaisia hyvinvoinnin lähteitä ovat mm. päihde- ja mielenterveyspalvelut, kuntoutus ja sosiaalityö. Täten osallisuus on vaikuttamista oman elämänsä kulkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja joihinkin yhteisiin asioihin. (Isola ym. 2017, 3.) Yhtymäpinnassa nuori – hanke pyrkii toiminnallaan vastaamaan liittymisen, sosiaalisten suhteiden yhteisyyden, yhteensopivuuden ja mukaan kuulumisen tarpeisiin. Myös nuorten mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa on tärkeää tukea hankkeessa jokaisessa vaiheessa. Oma käsitykseni nuoren osallisuudesta on se, että nuorella on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan, mahdollisuus tehdä omaan elämäänsä vaikuttavia päätöksiä. Lisäksi nuori voi osallistua yhteiskunnallisiin asioihin, kokee osallisuutta lähiympäristössään sekä tulee kuulluksi omassa lähiympäristössään ja palveluissa. (Kaavio 2.)

Kaavio 2 Opinnäytetyöntekijän näkemys osallisuudesta.

Raivio (2018) mukaan osallisuus on hahmotettavissa prosessina, samoin kuin syrjäytyminenkin. Osallisuus nähdään syrjäytymisen vastaparina. Osallisuus ei ole pysyvä ominaisuus yksilössä tai staattinen tila, joka voidaan saavuttaa, vaan sen aste vaihtelee ihmisen elämänvaiheiden ja -tilanteiden mukaan. Elämänkaaremme mukaisesti osallisuuden asteemme ja yhteiskunnallinen toimintakykymme vaihtelevat. Olemme osallisempia ja yhteiskunnallisesti aktiivisempia joissakin ikä- tai elämänvaiheissa, kuin joissakin toisissa. Osallisuus ilmenee kolmella tasolla; yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan. Yksilön tasolla osallisuus ilmenee henkilökohtaisena kokemuksena, joka syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa itselleen merkityksellisiin ryhmiin tai yhteisöihin. Yhteisöissä osallisuus nähdään sen jäsenten keskinäisenä arvostuksena, luottamuksena ja mahdollisuuksina vaikuttaa yhteisön toimintaan. Yhteiskunnallisella tasolla osallisuudella tarkoitetaan ennen kaikkea mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista. Muun muassa kansainväliset ihmisoikeudet vaikuttavat politiikkatason osallisuustavoitteiden taustalla. (Raivio 2018, 32.) Myös Isola ym. (2017) kuvaavat osallisuuden kolmessa tasossa, jotka kietoutuvat yhteen ja muodostavat ns. aaltoilevan sisäkkäiset kehät (Kuva 2). Kaikki ihmiset voivat välillä olla hyvin kykeneviä ja osallisia

omassa elämässään ja yhteisössään, mutta asiat ovat muuttuvia ja eikä ne aina tapahdu suunnitellusti. Tällöin nuorella ja kellä tahansa muullakin olisi hyvä olla opittuna ja käytössä tietoja sekä taitoja, joiden avulla päästä tilanteesta eteenpäin. Myös luottaminen omaan itseensä ja kykyihin on hyvin merkittävää osallisuuden kannalta.

Kuva 2 Osallisuuden osa-alueet: Vihreä kehä: Osallisuus omassa elämässä. Sininen kehä: Vaikuttaminen ja vaikuttuminen. Violetti kehä: Paikallinen osallisuus. (Isola 2017, 23.)

Sosiaalisen vahvistamisen käsitettä on alettu käyttämään syrjäytymisen käsitteen tilalla (Kuure 2015, 4). Osallisuus kytkeytyy siihen vahvasti. Kuure (2015) kuvaa Valtakunnallisen työpajayhdistyksen tutkimuksessa, että sosiaalinen vahvistaminen nähdään kokonaisvaltaisena ja moniammatillisena elämänhallinnan, hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisena. Sosiaalisen vahvistaminen painopiste on ehkäisevässä työssä ja tavoitteena on nuoren yhteisölliseen toimintaan kiinnittyminen ja aktiivinen kansalaisuus. Nuorisolaissa sosiaalinen vahvistaminen määritellään syrjäytymistä ehkäiseviksi ja elämänhallintaa parantaviksi toimenpiteiksi. (Kuure 2015, 8.) Hankkeen tärkein tavoite on juuri syrjäytymisen ehkäiseminen

ja sosiaalinen vahvistaminen osallisuuden avulla. Hankkeessa sosiaalista vahvistamista tuetaan osallistavilla menetelmillä ja ohjaamalla nuoria opintoihin, työelämään ja harrastuksiin sekä vahvistamalla arjenhallinnan taitoja.

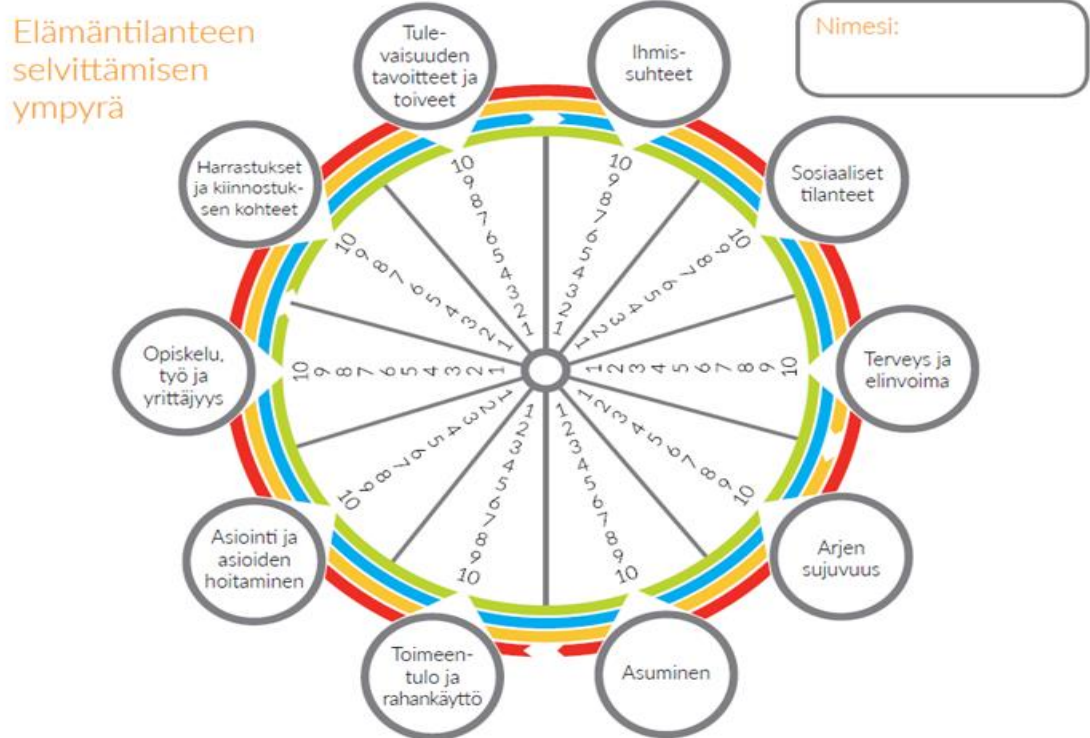
Jämsén ja Pyykkönen (toim.) teos *Osallisuuden jäljillä* (2014) käsittelee osallisuutta osallisuuden portaiden kautta, sillä osallisuus on monitasoinen ja -syinen kuulumisen, tuntemisen ja tekemisen kokonaisuus. Keskeistä siinä on sitoutuminen, luottamus ja kuulluksi tuleminen. Samoin kuin Raivio (2018) määrittelee osallisuuden tasoja, osallisuuden portaissa on kolme tasoa, jotka ovat osallisuus omassa elämässä, ympäröivässä yhteisössä ja yhteiskunnassa. Etenkin nuorten kohdalla teoksen kuvaama yhteisöissä tapahtuva osallisuus ja kiinnittyminen johonkin sekä yhteenkuuluvuuden tunne, turvallisuus ja oikeudenmukaisuus ovat syrjäytymisen vastavoima. Heidän kuvaama osallisuus omassa elämässä, joka koostuu voimaantumisen (*empowerment*), identiteetistä ja elämänhallinnan valmiuksista ovat myös nuorelle hyvin tärkeitä asioita. Yksilötasolla olennaista on omakohtainen sitoutuminen, omaehtoinen toiminta ja vaikuttaminen omaa elämää koskevien asioiden kulkuun sekä vastuun kantaminen seurauksista. Osallisuus ja osallisuuden kokemukset ovat aina liitoksissa osallistujan omaan ihmis-käsitykseen ja henkilökohtaiseen elämismaailmaan. (Jämsén & Pyykkönen 2014, 9–10.)

Nuori tarvitsee turvallisia ihmisiä ympärilleen, joilta saada apua ja tukea sekä joiden avulla peilata ja käsitellä omia tunteitaan ja kokemuksiaan. Omat kokemukset ympäröivästä elämästä sekä oman identiteetin kokeminen vaikuttavat syvästi omiin mahdollisuuksiin ja haluun osallistua itseensä liittyviin asioihin. Leeman, Kuusion ja Hämäläisen (2015) mukaan syrjäytymisen vastakohtana on käytetty sosiaalisen osallisuuden käsitettä, mutta sille ei ole vakiintunutta määritelmää. Sen voidaan ajatella laajaksi ja moniulotteiseksi sateenvarjokäsitteeksi, joka kerää alleen erilaisia näkökulmia ja lähestymistapoja. Sosiaali- ja terveystieteiden kansallisen kehittämissuunnitelman (Kaste) määritelmä korostaa konkreettisia sosiaalisen osallisuuden muotoja, kuten terveyttä ja hyvinvointia seuraavasti: *Osallisuus yhteiskunnassa tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin.* (Leeman, Kuusio & Hämäläinen 2015, 1, 3.)

3.2 Osallistavat menetelmät

Nuoren tuen toimintasuunnitelman tarkoituksena on sopia lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita toiminnalle. Nuorella on helpompi hahmottaa isompiakin tavoitteita, kun ne pilkotaan pienemmiksi tavoitteiksi ja edetään tavoite kerrallaan. Tavoitteet on myös helpompi saavuttaa. Nuoren tuen toimintasuunnitelmassa sovitaan, mihin nuori sitoutuu ja mihin huoltaja/huoltajat sitoutuvat. Työntekijän antamasta tuesta sovitaan myös. Väliarvioinneissa nuori tai huoltaja/huoltajat sekä työntekijä voivat tuoda esiin mielipiteensä toiminnasta ja sen onnistumisesta. Tavoitteiden hahmottamisessa käytetään usein apuna Esy-menetelmää, sen osa-alueita (Kuva 3) sekä positiivisia väittämiä (Liite 3). Osa-alueiden tehtävänä on sanoittaa työskentelyn päämääriä ja auttaa asiakasta sekä hänen työntekijäänsä jäsentämään elämäntilannetta (Hankosalo 2016, 4).

Esy-menetelmä on kehitetty Kaste-ohjelmaan kuuluneessa Virtaa vielä Virta II –hankkeessa vuosina 2014–2016. Esy-menetelmä on kehitetty strukturoivaksi työmenetelmäksi asiakkaan omatyöntekijälle, joka koordinoi sosiaalista kuntoutusta. Menetelmä on pääasiallisesti suunniteltu sosiaalityöntekijän työmenetelmäksi, mutta myös muille sosiaalialan työntekijöille. Menetelmä soveltuu myös erilaisiin ohjaussuhteen muodostaviin työtehtäviin, esimerkiksi jälkihuollosta vastaavan ohjaajan ja tukihenkilön työhön, ja sitä voi soveltaa myös esim. kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan sekä koulujen kuraattoreiden työssä. Menetelmän käyttäminen vaatii pidempiaikaisen ohjauksellisen työskentelysuhteen. (Hankosalo 2016, 2.)

Kuva 3 Elämäntilanteen selvittämisen ympyrän osa-alueet (Hankosalo 2016, 8).

Menetelmän lähtökohtina ovat tavoitteellisuus ja voimavarasuuntautuneisuus. Se toimii hyvänä pohjana asiakkaan palvelutarpeen arvioinnille ja palvelusuunnitelmalle sekä asiakkaan ja työntekijän yhteiselle tavoitteelliselle työskentelylle ja arvioimiselle. (Yhteisömedia 2017.) Esy-menetelmässä asiakkaan vahvuuksia, onnistumisia ja arjessa selviytymisen keinoja tulee tuoda esille työntekijänä. Tärkeää on kiinnittää huomio tulevaisuuteen ja elämäntilanteesta avautuvien muutosten mahdollisuuksiin. Tehtävänä työntekijällä on valaa positiivista uskoa parempaan tulevaisuuteen. Sosiaalinen kuntoutus kuten myös sosiaalityö on aina tavoitesuuntautunutta ja tarkoituksena on asettaa tietoisia muutostavoitteita suhteessa omaan elämäntilanteeseen. Asiakkaan täytyy itse asettaa tavoitteet, jotka ovat hänelle merkityksellisiä ja tärkeitä. Tavoitteellisuus vaatii panostusta asiakkaalta itseltään, mutta työntekijän antama kannustus ja tuki on olennaista tavoitteiden saavuttamiselle. Asiakkaalla itsellään on viimekädessä vastuu tavoitteiden saavuttamisessa, työntekijän rooli on kulkea rinnalla asiakkaan muutosproses-

sisä. (Hankosalo 2016, 2–3.) Menetelmän tavoitteita ovat struktuurin, avoimuuden ja selkeyden tuominen työskentelyyn, työn fokuksen täsmentäminen, tavoitteellisen ja suunnitelmallisen sosiaalityön mahdollistaminen sekä muutoksen seuranta ja vaikuttavuuden arviointi (Hankosalo 2016, 3).

Erilaisia kortteja voidaan myös hyödyntää nuorten kanssa. Vahvaa vanhemmuutta -korttien perusajatuksena on, että jokainen vanhempi haluaa olla paras omille lapsilleen. Vaikka elämässä tapahtuisi vastoinkäymisiä, vanhemmuudessa on paljon vahvuuksia sekä ilon ja onnistumisen hetkiä. Kortit rohkaisevat vanhempaa myös kertomaan niistä. Korteissa on arkisia kuvia ja täydennettäviä lauseita, joiden tarkoituksena on auttaa vanhempaa kuvailemaan, missä hän itse arvelee toimivansa hyvin. Lisäksi Vahvaa vanhemmuutta – kortteja voidaan käyttää vaikeista asioista puhumiseen. (Pesäpuu ry 2020.) Vahvaa vanhemmuutta – kortteja voidaan hyödyntää nuorten ja heidän vanhempiansa kanssa tai nuorten kanssa, jotka ovat tulleet itse vanhemmiksi. Vahvuuskorttien tarkoitus on helpottaa keskustelua vahvuuksista ja lisätä myönteistä itsetuntemusta (Liite 3). Vahvuuskortteja voidaan käyttää yksin, parin kanssa tai ryhmässä. Suomen Mielen-terveys ry:n sivulla on koottu erilaisia vinkkejä korttien käyttöön, esimerkiksi vahvuusjärjestely, vahvuudet toisen silmin ja vahvuusalias. (Suomen Mielen-terveys MIELI ry 2015.)

Asiakaspalautetta keräämällä saadaan arvokasta tietoa nuorilta menetelmien kehittämiseen. Asiakaspalautteen antaminen on aina vapaaehtoista. Asiakkaalle voi olla uusi kokemus antaa palautetta sosiaalitoimen palveluista, etenkin perinteisistä tavoista poikkeavalla tavalla. Onkin hyvä ennen palautteen keräämistä pohtia, madaltaisiko esimerkiksi kahvitarjoilu kynnystä palautteen antamiseen. Asiakkaille on hyvä kertoa aina, miksi palautetta kerätään, miten palautteet käsitellään ja kenelle palautteet toimitetaan. Asiakkaita voi motivoida tietoa siitä, että antamalla palautetta on mahdollista vaikuttaa palveluihin. (Pieviläinen, Pyykkönen & Saukkonen 2014, 10.) Antamalla vastavuoroisesti palautetta, voi se syventää ymmärrystä työntekijän ja nuoren välillä sekä antaa nuorelle tunteen kuulluksi tulemisesta. Asiakaspalautteen avulla nuori voi havainnoida omia tarpeitaan ja vaikuttaa tukimuotoihin. Työntekijä taas voi kehittää omaa työtään ja huomata

nuoren palautteesta sellaisia asioita, jotka ei välttämättä keskusteltaessa tulisi ilmi.

Osallistavilla menetelmillä voidaan tukea kotona asuvien nuorten huoltajien kasvatustehtävää. Tuki voi olla esimerkiksi toiminnallista tekemistä, vuorovaikutuksen vahvistamista, vastuunjaon pohtimista ja yhteisten ratkaisujen löytämistä. Osallistavaan toimintaan voi esim. liittyä kodin sääntöjen sopiminen yhdessä, perheen ja työntekijän tekemät reissut ja huoltajien sekä nuoren vahvuuksien tukemista ja esiin tuomista. Nuoren osallisuus voi perheessä vahvistua, kun hän saa paremmin äänensä kuuluviin ja on mukana päätöksenteossa.

4 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

4.1 Nuorten ajatukset osallistavista menetelmistä

Opinnäytetyössäni keräsin Webropol-kyselyllä vastauksia tutkimuskysymyksiini yhteensä 4 nuorelta, joista kahden nuoren kanssa keskustelin lyhyesti puhelimitse. Koska vastaajamäärä on pieni, ei tuloksista voi tehdä yleistyksiä, mutta ne tarjoavat hyviä näkökulmia ja tuovat esille nuorten näkemyksiä osallisuudesta sekä osallistavista menetelmistä. Ensimmäisenä selvitin kyselyssä nuorten elämäntilannetta ja mahdollisia haasteita ennen tuen alkamista. Vastauksissa nousivat esiin useat poissaolot koulussa, väsymys, arjenhallinnan vaikeudet (esim. rahan käyttö, päivärytmi, kodista huolehtiminen ja ruoanlaitto), avun pyytämisen tai hakemisen haastavuus sekä epäselvät tulevaisuuden suunnitelmat. Myös muun muassa armeija, sairausloma tai koulusta eroaminen ovat voineet luoda epävarmuutta nuoren elämään. Lyhyiden puhelinhaastattelujen tavoitteena oli tarkentaa joitakin Webropol-lomakkeessa olevia kysymyksiä (Liite 5). Vastaukset puhelinhaastattelussa olivat samansuuntaisia, kuin lomakkeen vastauksissa. Kysymykset koskivat hankkeen asiakkuutta, haasteita ennen tuen alkamista, työskentelyä Yhtymäpinnassa nuori –hankkeessa, tuen saamista opinnoissa, osallisuuden kokemusta, tulevaisuuden suunnitelmia, harrastuksia, työntekijän tapaa osoittaa kiinnostuksensa nuoren elämään ja asioihin, nuoren odotuksia ja niiden toteutumista, ongelmatilanteiden selvittäminen ja avun hakemista sekä tapaamisten/yhteydenottoja. Selvitin myös, millä tavoin nuori toivoisi työntekijältä tai hankkeelta tuen päätyttyä.

Keräsin lomakkeella tietoa tukitoimista ja työskentelymenetelmistä, joita nuoret ovat työntekijän kanssa käyttäneet. Eniten käytetyt tukitoimet tai menetelmät ovat olleet muiden palveluiden piiriin ohjaaminen, esim. TE-palvelut ja aikuissosiaalityö, ulkoileminen tai retkeily sekä ruoanlaitto ja/tai siivoaminen (Kuva 4). Myös koululla asiointi ja kotona saatu tuki läksyissä, hakemusten täyttäminen (esim. opiskeluun liittyen, KELA:n etuudet), kodinkansio (esim. ateriasuunnittelu ja toteutus) ja etäaktivointi (puhelinohjaus) nousivat vastauksissa esiin. Kysyin nuo-

rilta, mitä työntekijän antama tuki käytännössä on ollut, ja he vastasivat sen olevan tukemista elämän alkuun, opiskelun tukemista, auttamista yleisesti, auttamista hakemusten kanssa sekä KELA-asioissa. Eräs nuori kertoi työntekijältä saamastaan tuesta opintoihin näin:

”Patistaa kouluun, jos ei jaksa lähteä.”

Tämä nuoren positiivisella mielellä kerrottu asia ”patistamisesta” on hyvin kuvaava. Joskus työntekijän tarvitsee tukea nuorta, jotta esimerkiksi koulun käyminen olisi helpompaa. Sama nuori kertoi, että myös pelkästään puhuminen voi auttaa, jos opinnot tuntuvat junnaavan paikallaan.

Kuva 4 Työntekijän antama tuki Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa Tornion sosiaalitoimessa.

Nuorten vastauksista on hyvin noussut esiin se, että nuoret todella itse saavat päättää, mitä haluaa milloinkin tehdä työntekijän kanssa. Tietysti yhteisistä sovituisista asioista ja raameista pidetään kiinni, mutta joustavuutta on ja aina tarpeen mukaan, esim. tapaamisen aihe tai aikataulu voi muuttua. Jos nuorella on pian

saatava esim. joitain papereita selvitettyä tai tehtyä jotain, niin työntekijä ottaa yhdessä nuoren kanssa selvää, mitä pitää tehdä ja missä aikataulussa. Eräs nuori kommentoi seuraavasti:

”Olen todella kiitollinen saamastani tuesta:))))):):):)”.

Tämä kuvastaa minusta hyvin tuen tärkeyttä ja yksilöllistä työskentelyotetta sekä osallisuuden kokemuksen tärkeyttä. Tunne voisi olla eri, jos nuori ei ajattelisi tuen olevan sopivaa hänelle tai tarpeeksi vaikuttavaa.

4.2 Nuorten osallisuus tuen alkuvaiheessa

Puhelinhaastatteluissa nuoret toi esiin, että he ovat ohjautuneet tuen piiriin sosiaalitoimiston kautta, mikä on verrattain yleistä, kun hankkeen asiakkuuksia tarkastellaan. Nuoren tullessa hankkeen tuen piiriin hän ensimmäisenä pohtii työntekijän ja vanhempien kanssa nuoren tuen toimintasuunnitelman (Liite 1) avulla tarvittavia tukitoimia ja palveluita sekä miten työntekijä voi tukea nuorta esim. arjen hallintaan liittyvissä asioissa. Lomakkeen vastauksissa nuoret olivat sitä mieltä, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa käytettäviin työskentelymenetelmiin sekä tuoda esiin oma mielipiteensä työntekijälle. Työntekijä kuuntelee nuoria ja pohtii heidän kanssaan, mihin tukea erityisesti tarvitsisi. Isompien tavoitteiden pilkkominen pienemmiksi ja niiden saavuttaminen tuovat konkreettisesti esiin nuorelle, kuinka asiat etenevät ja ratkeavat. Tämä voi luoda osaltaan voimaantumisen tunnetta ja tukea sosiaalista vahvistamista. Tuen muoto voi työskentelyn aikana muuttua nuoren tarpeiden ja toiveiden mukaan. Osallistumisen kokemukseen vaikuttaa nuoren aikaisemmat kokemukset ja elämäntilanne. Nuorella voi olla halua osallistua ja vaikuttaa, mutta ei välttämättä keinoja niihin. Nuoren elämässä olevien aikuisten on hyvä huomioida oma suhtautuminen nuoren päätöksiin, jotta aikuinen osaa tukea nuorta oli päätös millainen tahansa. Työntekijän antama tuki ja työskentely ovat oleellisia nuoren osallisuuden kokemisessa ja kuulluksi tulemisessa.

Jo alkuvaiheessa nuori on aktiivisesti mukana suunnittelemassa saamaansa tukea ja osallistavia menetelmiä yhdessä työntekijän kanssa. Nuori kertoo työntekijälle, minkälaista tukea tai palveluja hän tarvitsee ja miten haluaa lähteä liikkeelle. Puhelinhaastatteluissakin nousi esiin, kuinka useaa erilaista tuen tarvetta nuorilla voi olla – Kelan asioiden hoitaminen, opinnot ja raha-asiat. Monet asiat vaativat nuoren ja työntekijän hyvää yhteistyötä ja keskusteluyhteyttä. Tuen tarpeenarvioinnissa on tukena mm. edellä mainittu nuoren tuen toimintasuunnitelma sekä avoin kohtaaminen ja vuorovaikutteinen dialogisuus. Työntekijä pyrkii ymmärtämään kokonaisvaltaisesti nuoren kanssa nuoren elämäntilannetta ja nuoren vahvuuksia sekä tuen tarpeita. Työntekijän ja asiakkaan kohtaamiseen sekä asiakassuhteen muodostumiseen vaikuttaa dialogisuus. Työntekijä kohtaa asiakkaan dialogisessa asiakastyössä empaattisesti ilman ennakko-oletuksia. (Hankosalo 2016, 3.)

Väitöskirjassaan Mönkkönen Kaarina (2002) avaa dialogin käsitettä, jota hänen mukaansa pidetään yhtenä keskeisenä osana sosiaalista kommunikaatiota. Dialogin muodot vaihtelevat kulttuureittain ja sitä esiintyy kaikkialla missä ihmiset ovat yhteydessä toisiin. Keskustelussa pyritään osapuolien välillä tasapuolisuuteen, mutta kaikkea keskustelua ei voi kuitenkaan sanoa dialogiseksi. 'Dialogi' onkin syytä erottaa 'dialogisuudesta'. Dialogisuudessa korostuu erityisesti jaetun ymmärryksen merkitys, joka syntyy ainoastaan vastavuoroisissa neuvotteluprosesseissa. Dialogisessa kommunikaatiossa toista osapuolta testataan, tarkistetaan, kyseenalaistetaan ja uudelleen muotoillaan toisen puhetta. (Mönkkönen 2002, 33–34.) Asiakastyössä avoin kommunikaatio vaatii luottamusta, jonka syntyminen tarvitsee vastavuoroisuutta, toisen ymmärtämistä ja aitoa kohtaamista. Nämä ovat avainsanoja nuoren osallisuuden toteutumiseen ja aidon yhteyden löytämiseen. Nuorten vastaukset kertovat näiden asioiden toteutuvan, sillä he kokevat, että työntekijä kuuntelee, kohtaa nuoret aidosti ja antaa heille mahdollisuuden suunnitella ja toteuttaa omannäköistä toimintaa.

4.3 Nuorten osallisuus tuen aikana

Kaikki kyselyyn vastanneista nuorista kokevat saavansa tarpeeksi tukea työntekijältä. Kaksi nuorista oli samaa mieltä siitä, että työntekijä kuuntelee nuoren ajatuksia/toiveita ja työntekijän tuki on auttanut nuoren elämäntilanteeseen. Kysyin nuorelta, miten hän on kokenut osallisuuden hankkeessa ja hän vastasi näin:

”Oon ollu osallisena. Aina kysytään multa ensin ja saan ite ehottaa kans, että mitä tehtäis seuraavaksi ja näin. Teen lopullisen päätöksen, miten tehdään, ei työntekijä.”

Kaksi nuorta vastasi kyselyssä kokeneensa, että he voivat luottaa työntekijään vaikeinakin hetkinä ja nuori on itse saanut suunnitella tukitoimia yhdessä työntekijän kanssa. Nuoren oma päätösvalta ja mahdollisuus tuoda mielipiteensä esiin on merkittävä tekijä nuoren osallisuuden kokemuksessa. Myös palautteen antaminen, työntekijän suhtautuminen palautteeseen ja mahdollisuus kehittää toimintaa näyttävät onnistuneen nuorten mielestä. (Liite 4.) Puhelinhaastattelussa toinen nuorista toi hyvin esiin sen, että itsellä voi käydä mielessä avun hakeminen, mutta ei ole saanut vain aikaiseksi. Hyvä asia on se, että nuori on kuitenkin tiedostanut, että apua ja tukea on saatavilla.

Puhuttaessa nuorten kokemasta osallisuudesta voidaan pohtia asiakasosallisuuden käsitettä. Asiakasosallisuus tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttävien henkilöiden – asiakkaiden ja asiakasryhmien – vaikuttamista ja osallistumista palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviontiin eri tavoin ja eri vaiheissa. Asiakasosallisuus voi olla eri tasoista. Toteutuessaan osallisuus voi olla esimerkiksi pienimuotoista aktiivisuutta asioihin vaikuttamisessa sekä myös pisimilleen vietyä toimintaa ammattilaisten ja asiantuntijoiden rinnalla. Näiden ääripäiden väliin mahtuu lukemattomia määriä erilaisia variaatioita osallisuudesta. Itsessään asiakasosallisuus on arvokasta, mutta se on myös keino kehittää yhdenvertaisia ja vaikuttavia palveluita sosiaali- ja terveysalalla. Asiakasosallisuutta voi tarkentaa koskemaan omaa hoitoa ja palvelua. Tämä tarkoittaa sitä, että asi-

akkaalla on oikeus osallistua ja vaikuttaa omien palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen esimerkiksi asiakassuunnitelmaa tehtäessä. Tässä edellytetään yhteistyötä ja vuorovaikutusta asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaistensa, ammattihenkilöstön ja palvelua järjestävien tahojen kanssa, jotta asiakkaan osallistuminen toteutuu. (Sihvo ym. 2018, 11.) Nuorten vastauksiin verrattuna osallisuus on asiakasosallisuuden näkökulmasta toteutunut. Nuori päättää itse saamastaan tuesta, aktiivisena osallistujana, ja työntekijä on hänen tukenaan.

4.4 Nuorten osallisuus tuen päättymisen jälkeen

Selvitin, miten tietyt asiat ovat muuttuneet tuen aikana, jos nuorella on kyseisiin asioihin ollut tuen tarvetta. Näitä oli arjen sujuminen, asioiden hoitaminen, toimeentulosta ja rahan käytöstä huolehtiminen, hyvinvoinnin kokeminen (psykykinen, fyysinen ja sosiaalinen), koulun käyminen, vapaa-ajan viettäminen, harrastukset, tulevaisuuden suunnitelmat ja toiveet, opiskelun ja työn aloittaminen sekä avun pyytäminen ja hakeminen silloin, kun sitä tarvitsee. (Liite 4.) Melkein kaikkien väittämien kohdalla asiat ovat muuttuneet nuorilla tuen saamisen myötä parempaan suuntaan tai helpommaksi. Muun muassa nuorten poissaolot koulussa ovat vähentyneet, he ovat ohjautuneet harrastusten pariin ja he viettävät vapaa-aikansa järkevämmin. Kaikissa kohdissa nuorilla ei tuen tarvetta ole ollut ainaakaan merkittävästi tai tilanne ei ole muuttunut. Nuorilla tuntuu olevan korkea motivaatio vaikuttaa omaan elämäänsä ja hyvinvointiinsa. Vaikutusmahdollisuuksien antaminen on tärkeää, jotta nuoren vaikuttaminen todella on mahdollista. Työntekijä ei kerro, miten asiat tulee tehdä vaan voi tarjota tukensa ja antaa eväitä päätöstentekoon. Voices of Youth (2021) puhuu aktiivisesta ja passiivisesta osallistumisesta. Aktiivinen nuoren osallistuminen tarkoittaa sitä, että nuori on jo osallistunut toimintaan tai aikoo osallistua. Passiivisella osallistumisella tarkoitetaan sitä, että nuori sallii kaiken tapahtuvan eikä muuta tai hallitse tilannetta. (Voices of Youth 2021.)

Kartoitin kyselyllä nuorten elämäntilannetta tässä hetkessä, kun he ovat olleet hankkeen asiakkaina tai lopettamassa asiakkuuden. Kysyin, miten nuoret kokevat elämäntilanteensa ja onko se muuttunut, jos on niin miten. Eniten vastauksia monivalintakysymyksessä sai asioiden vastuullinen hoitaminen sekä parempi

mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä (mm. opiskelu, työ, rahan käyttö, vapaa-aika, kaverit ja harrastukset). Myös oma terveys, elämän hallinta, virkeä ja energinen olo sekä töihin pääsy nousivat esiin positiivisina asioina nuorten nykytilanteissa. (Liite 4.) Voimaantumisen katsotaan myös liittyvän osallisuuden käsitteistöön. Siitonen (1999) kuvaa voimaantumisen prosessiluonnetta ihmisestä itsestään lähtevänä prosessina, sillä voimaa ei voi antaa toiselle. Voimaantuminen on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, joka ei aiheudu tai toteudu toisesta ihmisestä. Toimintaympäristön olosuhteet, esimerkiksi valinnanvapaus ja turvallisiksi koettu ilmapiiri, voivat olla prosessin tai tapahtumasarjan kannalta merkittävyyksiä, minkä vuoksi voimaantuminen saattaa olla tietyssä ympäristössä todennäköisempää kuin toisessa. Henkilöä voidaan kutsua voimaantuneeksi silloin, kun ihminen on löytänyt omat voimavaransa. Tällöin hän itse määrää asioista ja on vapaa ulkoisesta pakosta. (Siitonen 1999, 93.) Työntekijän tavoitteena on tukea nuoren henkilökohtaista voimaantumista ja omien voimavarojen löytämistä. Kun nuori kokee olevansa ns. oman elämänsä herra, voi hän itse suunnitella elämänsä oman näköiseksi ja tehdä itselle merkittäviä asioita. Nuorella on myös tunne, että hän kykenee hoitamaan omat asiansa ja osaa hakea tarpeen tullen apua.

Nuorten kokemusten myötä halusin tietää, kehittäisivätkö he työskentelyä jotenkin Yhtymäpinnassa nuori –hankkeessa vai toimiiko kaikki, miten pitääkin (Liite 4). Nuorten mielestä työskentelyä ei tarvitsisi muuttaa juuri mitenkään ja eräs nuori kertoi olevansa todella tyytyväinen saamansa tukeen. Kyselyn loppuun annoin mahdollisuuden kirjoittaa vapaasti ajatuksia (Liite 4) loppuun ja sieltä tuli myös vahvistusta tuen onnistumiselle:

”Kaikki on mennyt miten pitänytkin”

Humanistisen ammattikorkeakoulun ”Parasta osallisuutta” teoksen (Sovijärvi, 2013) kuusi teesiä osallisuudesta kuvastaa hyvin mielestäni myös Tornion kaupungin osatoteutuksen toimintaa hankkeessa. Teesejä ovat nuorisolähtöisyys, aito kohtaaminen, innostus, luottamus, rohkeus hypätä kaaokseen ja laatu. Nuorisolähtöisyydellä tarkoitetaan sitä, että nuori on tekemisen keskiössä aktiivinen toimija, tekijä, eikä vain tekojen tai toiminnan kohde. Aidon kohtaamisen avulla

löytyy yhteinen kieli nuoren kanssa. Kohtaaminen nuoren omassa ympäristössä voi edistää yhteyden löytämistä. Innostus tarkoittaa nuorta kiinnostavien ja innostavien asioiden löytämistä. (Sovijärvi 2013, 10–11.) Työntekijä voi yhdessä nuoren kanssa löytää kiinnostuksen ja innostuksen kohteita keskustelemalla, tekemällä yhdessä ja aidosti tutustumalla. Teoksessa luottamuksella tarkoitetaan sitä, että nuori vastaa saamaansa luottamukseen olemalla luottamuksen arvoinen. Hankkeen työskentelyssä kuten muussakin sosiaalialan asiakastyössä luottamus vaatii aitoa kohtaamista ja vuorovaikutteista dialogisuutta. Rohkeus hypätä kaakseen on nuorten rohkeutta tulla mukaan uuteen toimintaan sekä ohjaajan/työntekijän rohkeutta päästää irti kontrollista. Laatu on toiminnan laatua, joka on nuorten oman itsensä näköistä. (Sovijärvi 2013, 10–11.) Laatua voidaan kartoittaa esim. kyselyillä sekä keskustelemalla nuoren kokemuksesta toiminnan vaikuttavuudesta ja laadusta. Nuorten vastauksista nousi vahvasti esiin nuorisolähtöisyys ja se, että tuki ja palvelu on juuri heitä varten.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Olen pyrkinyt opinnäytetyölläni löytämään vastaukset kysymyksiin ”Miten nuoret kokevat oman osallisuutensa tuen eri vaiheissa? Miten nuoret kehittäisivät työskentelyä?”. Jotta osallisuuden kokemisesta voisi tehdä johtopäätöksiä, tulee ymmärtää, mitä osallisuus tarkoittaa. Osallisuus on jokaisen henkilökohtainen kokemus, johon vaikuttaa mm. omat vaikutusmahdollisuudet omassa elämässä sekä ympäröivässä yhteiskunnassa ja lähipiirissä, osallistumisen mahdollisuudet, kuulumisuuden tunne sekä koulutus- ja työskentelymahdollisuudet.

Saamani tulokset puhuvat sen puolesta, että osallisuus Yhtymäpinnassa nuori – hankkeen Tornion sosiaalitoimen osatoteutuksessa toteutuu ja näyttäytyy nuorille positiivisena asiana sekä kokemuksena. Tuelle on tarvetta ja joissakin vastauksissa nousikin esiin, että vielä enemmän voisi olla tukea kuin tähän asti on ollut. Tulee tunne, että jatkossa tämmöiselle palvelulle on varmasti tarvetta hankkeen päättymisenkin jälkeen. Nuoret ovat tunteneet kiitollisuuden tunnetta ja kokeneet, että asiat ovat ratkenneet tuen avulla ja tuesta on ollut hyötyä. Tämänkaltainen tuki on myös työllistymistä edistävää, sillä monet nuoret ovat tämän avulla saaneet peruskoulun päätökseen ja ovat opiskelemassa tai löytäneet töitä, Nämä asiat ehkäisevät ylisukupolvisuuden kierrettä ja voi osaltaan olla katkaisemassa huono-osaisuuden jatkuvuutta. Tuloksia läpikäydessä minulla nousi esiin ajatus siitä, että hankkeen työntekijän tärkein rooli on olla nuoren rinnallakulkija. Työntekijä aktiivisesti tukee ja auttaa nuorta sekä antaa erilaisia vaihtoehtoja. Työntekijä ei itse päättä, miten asiat tehdään, vaan kaikki toiminta lähtee nuoresta - nuoren osallisuus edellä.

Osallisuuden kokemuksessa on merkittävää, miten tukeminen ja ohjaaminen tapahtuu sekä kuinka se onnistuu. Onnistumisen kokemuksia tarvitsee niin nuori kuin työntekijäkin. Siksi avoin vuorovaikutus ja molemminpuolinen palautteen antaminen on tärkeää. Nuorten palvelut voivat olla hyvin pirstaleisia ja esim. Ohjaamo-toiminta voi olla hyvin toimivaa sellaisille nuorille, jotka Ohjaamoon löytävät. Nuoret, jotka Ohjaamoon eivät löydä, voivat jäädä yksin ilman minkäänlaista tukea. Yhtymäpinnassa nuori -hanke on pyrkinyt vastaamaan tähän. Työlle ei ole minkäänlaista kriteeriä vaan ketä tahansa nuorta voi tukea ja auttaa. Työntekijän

suunnalta on noussut esiin ajatus siitä, että olisi upeaa, jos hankkeen loppumisen jälkeenkin olisi työntekijä, joka auttaisi näitä nuoria, jotka eivät itse löydä palvelun piiriin tai eivät ole esim. lastensuojelun piirissä. Tämä helpottaisi myös lastensuojelun kuormaa, koska usein nuorten asiat eivät välttämättä tarvitsisi lastensuojelun palveluita vaan ennemmin muuta tukea asioiden hoitamiseksi sekä esim. opiskeluun ja arjen askareihin. Osallistavia menetelmiä voi käyttää myös ennaltaehkäisevästi, mikä on lastensuojelun kannalta myös hyvä asia. Näitä voisi käyttää myös laajemmin erilaisissa asiakkuuksissa ja ohjauspalveluissa, esim. kouluterveydenhuollossa, lastensuojelussa ja nuorisotyössä.

Nuorten varhainen tukeminen ehkäisee ongelmien kasaantumista ja syrjäytymistä, joten on hyvin tärkeää, että nuoren tuen tarpeet tunnistetaan ja hänet osataan ohjata oikean tuen piiriin. Moniammatillisissa tiimeissäkin on tärkeää tunnistaa ja nimetä yksi työntekijä, joka vastaa nuoren asioista ja on perillä siitä, mikä nuoren elämäntilanne on ja mitä nuori tarvitsee. Tämä edistää onnistunutta palveluohjausta ja edistää sen jatkuvuutta. Nuoren ei myöskään tarvitsisi aina selvittää asioitaan uudestaan jokaiselle työntekijälle, kun hänellä on olemassa tuttu työntekijä, jonka kanssa pitää yhteyttä. Opinnäytetyössäni mainittuja tukitoimia voisi soveltaa myös tämmöiseen moniammatilliseen työhön.

Mielestäni saavutin opinnäytetyön tavoitteet hyvin ja koronapandemian puitteissa melko hyvin aikataulussa. Viiveitä tuli etenkin aineistonkeruun suhteen, kun koontumisia ja liikkumista rajoitettiin. Hieman tarkemmin olisin voinut kysyä osallisuudesta Webropol-lomakkeessa, mutta onneksi osallisuuteen liittyviä asioita oli kuitenkin hyvin esillä. Opinnäytetyön prosessi on ollut haastava itselleni, mutta todella antoisa ja opettava. Olen oppinut paljon myös käytännön työstä. Koen, että tämän opinnäytetyön tekeminen antoi itselle paljon eväitä tulevaisuuden työhön etenkin nuorten kanssa. Opinnäytetyön prosessi myös herätti entistä enemmän pohtimaan työn ja tutkimuksen eettisyyttä sekä palvelujen saavutettavuutta ja nuorten osallisuutta palveluissa. Nuorten palveluissa nuorten kuunteleminen ja osallisuus ovat yksiä tärkeimpiä asioita, jotka tulee huomioida jo rakenteissa. Osallisuuden teoria ja käytännön työ sekä saamani aineisto eivät ole ristiriidassa.

Muun muassa kuulluksi tuleminen, osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet, tiedon saaminen ja palvelujen oikea-aikaisuus toteutuivat erilaisten osallisuuden teorioiden mukaisesti.

Pidän opinnäytetyötäni luotettavana, mutta mielestäni maailmanlaajuinen pandemiatilanne vaikutti opinnäytetyöni tekemiseen ja lopputulokseen. Ensin suunnitelmassa oli tehdä perusteelliset haastattelut ja nähdä nuoria kasvotusten, mutta Covid19-tautitilanteen vuoksi kaikki piti hoitaa etäyhteyksillä. Muutin haastattelut lomakekyselyksi, mikä osaltaan supisti vastausten laajuutta. Lomakkeessa kysyin lopuksi yhteystietoja, jotta halutessaan nuori voi avata puhelimitse lisää ajatuksiaan myös lomakkeessa oleviin asioihin. Yhteystietoja ei ollut pakko antaa, vaan jos nuori halusi, että haastattelen häntä. Kahdelta nuorelta sain luvan haastatteluun. Olen tyytyväinen opinnäytetyöhöni, mutta hieman harmittaa, kun suunnitelmat muuttuivat niin paljon. Sain kuitenkin säilytettyä melkein alkuperäisen tutkimusasettelun, mikä oli alussa, mikä on mielestäni todella mukavaa.

Jos osallistavia menetelmiä ja nuorten kokemaa osallisuutta tutkisi vielä lisää, järjestäisin mahdollisuuksien mukaan muutaman päivän, jolloin voisin nähdä nuorten kanssa ja keskustella heidän kanssaan. Nuoret tulisivat paikalle vapaaehtoisesti ja jos alaikäisistä nuorista on kyse, niin heidän vanhemmiltaan tulisi pyytää myös tutkimuslupa. Keskusteltaessa/haastattelussa tulisi luontevammin esiin nuorten ajatukset ja lisäkysymysten esittäminen olisi helpompaa. Nuorten osallisuus on tärkeää ja vaikka sitä on tutkittu paljon, voi siitä silti oppia aina uusia asioita ja nähdä sen eri näkökulmista.

Nuorilta ei tullut tutkimusmenetelmiin tai hankkeen työskentelyyn kehitysideoita, mutta minusta olisi hienoa ja kehittämisen arvoista, jos nuoret pääsisivät itse kehittämään osallistavia menetelmiä alusta alkaen. Nyt he saavat paljon määrittää millaisia osallistavia menetelmiä haluavat työskentelyyn mukaan, mutta eivät juuri voi vaikuttaa itse olemassa oleviin menetelmiin. Toki kehitysideoita nykyisistä menetelmistä nuoretkin saavat antaa ja mikä on oikein, mutta osallisuuden voisi vielä astetta pidemmälle.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Vastapaino. Viitattu 7.12.2020.

Grönstrand, R. 2020. Yhtymäpinnassa nuori -hanke. Tornion sosiaalipalveluiden osatoteutus 2019–2021. Diaesitys. Kestää kasvua ja työtä -ohjelma. Viitattu 29.5.2020.

Hankosalo, T. 2016. ESY – Elämäntilanteen selvittämisen ympyrä. Esy -menetelmän käsikirja. Virta II – hanke & Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämishajelman Kaste. Viitattu 8.4.2020. https://www.tpy.fi/site/assets/files/8296/virta_ii-hanke_esy_ka_sikirja.pdf

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Porvoo: Edita Publishing Oy. Viitattu 18.11.2020.

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, V. & Keto-Tokoi, A. 2017. Työpaperi 33/2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 11.5.2020. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jelli.fi 2020 (muokattu 9.3.2020). Osallisuus-sanastoa. Viitattu 13.5.2020. https://www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/osallisuus/osallisuus-aineistoa/osallisuus-sanastoa/

Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) 2014. Osallisuuden jäljillä. Saarijärvi: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 13.5.2020. https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/osallisuuden_j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf

Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas – Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: PunaMusta Oy.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Toinen uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Kuure, T. 2015. Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja asema nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä. Teoksessa Valtakunnallinen työpajayhdistys (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella, 5–67. Viitattu 5.4.2020. https://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/sosiaalinen-vahvistaminen-k_sitteen_ ja-palveluina.pdf

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812. Viitattu 15.6.2020.

Leinonen, R. 2018. Sisällönanalyysi. Viitattu 14.12.2020. <https://spoken.fi/sisallanalyysi/>

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Yhteiskuntapolitiikka 81 (2016):5, 586–594. Viitattu 31.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725606>

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 12.5.2020. https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600

Mönkkönen, K. 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena – Vastaaminen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Väitöskirja. Kuopion yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Kuopio: Kuopion yliopisto painatuskeskus. Viitattu 24.11.2020. https://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_951-781-933-1/

Niemelä, P. 2012. Tapauskohtaisuus sosiaalityössä ”Case Study - Case Work - Case Evaluation” -prosessimalli sosiaalityön ja sen käytännön opetuksen jäsenenä. Teoksessa Tuohino, N., Pohjola, A. & Suonio, M. (toim.) Sosiaalityön käytännönopetus liikkeessä. SOSNET Julkaisuja 5. Tampere: Juvenes Print. Viitattu 23.11.2020. <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=64b15976-1b21-4e9d-9ae7-a4c60543ea88>

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka – Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudeamus. Viitattu 5.4.2020.

Nuorisolaki 1285/2016. Viitattu 26.1.2021.

Nuoret ja osallisuus. 2019. Tietoa nuorten osallisuuden laatuksista. Viitattu 16.1.2021. <https://nuoretjaosallisuus.fi/tietoa/>

Suomen Mielenterveys MIELI ry. 2015. Vahvuuskortit. Viitattu 15.7.2020. <https://mieli.fi/fi/julisteet-ja-kortit/vahvuuskortit>

Pieviläinen, H., Pyykkönen, A. & Saukkonen, T. 2014. Asiakkaan äänellä. Menetelmäopas asiakaspalautteen keräämiseen sosiaalityössä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 4.6.2020. <https://www.jelli.fi/assets/files/sites/6/2017/07/Asiakkaan-%C3%A4%C3%A4nell%C3%A4-menetelm%C3%A4opas.compressed-1.pdf>

Pihlanto, P. 2008. Ihmisten välinen vuorovaikutustilanne. Tieteessä tapahtuu 6/2008, 30–36. Tieteellisten seurain valtuuskunta. Viitattu 23.11.2020. <https://journal.fi/tt/issue/view/88>

Pitkäranta A. 2015. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. Toimittanut Pernaa J. Jokioinen: e-oppi Oy. Viitattu 3.12.2020.

Pesäpuu ry. Lastensuojelun kehittämissyhteisö. 2020. Vahvaa vanhemmuutta -kortit. Viitattu 15.7.2020. <https://verkkokauppa.pesapuu.fi/product/112/vahvaa-vanhemmuutta>

Raivio H. & Karjalainen J. 2013. Osallisuus ei ole keino tai väline – palvelut ovat! Teoksessa Taina Era (toim.) Osallisuus - oikeutta vai pakkoa? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 156. Jyväskylä: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy, 12–34. Viitattu 11.5.2020. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64153/JAMKJULKAISUJA1562013_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Raivio, H. (toim.) 2018. Työpaperi 7/2018. Enemmän sosiaalista toimintakykyä – lisää osallisuutta! Yhteiskehittäen vaikuttavampaa sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittämishankkeen (SOSKU) 2015–2018 loppuraportti. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 11.5.2020. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136144/URN_ISBN_978-952-343-070-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rouvinen-Wilenius, P., Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist, P. & Nikula, T. 2011. Osa 2. Osallisuus osana tasa-arvoa. Teoksessa Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist P. (toim.) Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Järjestöt suunnan näyttäjinä. Terveiden edistämisen keskus ry (TEKRY). Julkaisu 9/2011, 49–76. Helsinki: Trio-Offset. Viitattu 26.5.2020. https://is-suu.com/soste/docs/tasa-arvo_ja_osallisuus_2012

RR-tietopalvelu. 2019. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. Yhtymäpinnassa nuori hanke (hankekoodi S21670). Viitattu 23.9.2020. <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=S21670>

Sihvo, S., Isola, A.-M., Kivipelto, M., Linnanmäki, E., Lyytikäinen, M. & Sainio, S. 2018. Asiakkaiden osallistumisen toimintamalli. Loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita, 16/2018. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 12.5.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160828/STM_r1618_Asiakkaiden%20osallistumisen%20toimintamalli.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Väitöskirja. Oulun opettajankoulutuslaitos. Oulun yliopisto, Oulu. Viitattu 13.5.2020. <http://jultika.oulu.fi/Record/isbn951-42-5340-X>

Sovijärvi, T. (toim.) 2013. Parasta osallisuutta. Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 16,2013. Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak). Helsinki: Bookwell. Viitattu 27.5.2020. https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/parasta_kansi_sisus_72dpi.pdf

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 15.6.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 13.12.2020. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Valli, R. 2014. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittavalle tutkijalle. Keuruu: PS-kustannus.

Vilén, M., Leppämäki, P., & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit OY. Viitattu 27.10.2020.

Voices of Youth 2021. Understanding Youth Participation. Unicef – for every children. Viitattu 11.1.2021. <https://www.voicesofyouth.org/understanding-youth-participation>

Yhteisömedia. 2017. Sosiaalinen kuntoutus – Tulokset ja vaikuttavuus. Viitattu 1.12.2020. <https://yhteisömedia.fi/sosiaalinen-kuntoutus/tulokset-ja-vaikuttavuus/>

LIITTEET

1. Nuoren tuen toimintasuunnitelma
2. Palautelomake
3. Vahvuuskorttien käyttö
4. Esy-menetelmän väittämät
5. Webropol-kyselylomake
6. Haastattelurunko

Liite 1 1(2)

Nuoren tuen toimintasuunnitelma

1) LYHYEN AIKAVÄLIN TAVOITE ajankohdalle _____ - _____

2) TAVOITTEENA PITKÄLLÄ AIKAVÄLILLÄ

3) NUORI SITOUTUU

4) KOTI SITOUTUU

5) SOSIAALIOHJAAJAN TUKI

Väliarviointi _____

Ollaanko saavutettu lyhyen aikavälin tavoite?

Liite 1 2(2)

Nuori:

Koti:

Sosiaaliohjaaja:

_____ toimintaa jatketaan

_____ toimintaa jatketaan ja asetetaan uusi tavoite

_____ toiminta lopetetaan (uudelleen käynnistäminen mahdollista)

Päivämäärä: _____

Allekirjoitukset:

nuori

huoltaja

huoltaja

_____ työntekijän allekirjoitus

Liite 2

PALAUTELOMAKE

Yhtymäpinnassa nuori –hanke

Vastaa seuraaviin väittämiin ympyröimällä sopivin vaihtoehto (1 = täysin eri mieltä, 2= jokseenkin eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä, 4= jokseenkin samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)

Hanketyöntekijän tuesta on ollut hyötyä 1 2 3 4 5

Voit kertoa halutessasi millaista hyötyä?

Tapaamisia on ollut sopivasti 1 2 3 4 5

Olen saanut itse vaikuttaa tavoitteiden asettamiseen 1 2 3 4 5

Tuki on ollut käytännönläheistä 1 2 3 4 5

Minun mielipiteitäni kuunneltiin 1 2 3 4 5

Olen saanut käyttökelpoisia vinkkejä arkeni tueksi 1 2 3 4 5

Toivon, että tuki jatkuu _____kyllä _____ei _____ehkä

Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä tai ehkä;

Millaista tukea koet tarvitsevasi jatkossa?

Terveiset hanketyöntekijälle / sanallinen palaute toiminnasta kuluneelta jaksolta

Liite 3

Vahvuuskorttien käyttö

Vahvuusjärjestely

Annetaan kortit yhdelle pelaajista, joka valitsee pinosta 4-5 korttia ja laittaa vahvuudet omaan järjestykseensä. Sen jälkeen hän kertoo muille pelaajille/pelaajalle, miksi valitsi juuri kyseiset kortit ja järjestyksen.

Vahvuudet toisen silmin

Arvotaan yksi pelaaja (nopalla, pullonpyörytyksellä, tai numerolapuilla), joka valitsee joukosta toisen pelaajan, jolle hän valikoi yhden vahvuuskortin. Valitsija antaa kortin toiselle valitsemalleen pelaajalle, jonka tulee kertoa, miksi hän ajattelee toisen pelaajan valinneen hänelle juuri kyseisen kortin. Hän voi kertoa esimerkiksi jonkin tilanteen, jossa hän arvelee ominaisuuden tulleen esille.

Vahvuusalias

Pelaaja nostaa yhden kortin ja hänen täytyy selittää muille pelaajille mainitsematta kortissa olevaa vahvuutta, mistä vahvuudesta on kysymys. Esimerkiksi: Luova: "Sellainen, joka keksii uusia ideoita, ei välitä muodollisuuksista, osaa yhdistellä yllättäviä asioita jne.."

Vahvuuspictionary

Pelaaja nostaa yhden kortin, jonka vahvuus hänen täytyy piirtää paperille käyttämättä kirjaimia tai kyseistä sanaa, puhua ei saa, mutta piirtämisen lisäksi voi myös ilmaista asian pantomiimin keinoin.

Vahvuusmuistelu

Jokainen pelaaja nostaa vuorollaan yhden vahvuuskortin. Sen jälkeen jokainen kertoo omasta elämästään tilanteen, jossa on kyseistä vahvuutta joko tarvinnut tai olisi tarvinnut.

Tutut vahvuudet

Jokainen pelaaja nostaa vuorollaan yhden vahvuuskortin. Sen jälkeen jokainen kertoo omassa elämästään henkilön, jolla hänen mielestään on ollut juuri tämä kyseinen vahvuus ja millaisessa tilanteessa tai tilanteissa se on näyttäytynyt.

Voitte myös keksiä itse lisää tapoja korttien kanssa pelailuun. Luovuus kukkimaan!

Liite 4 1(3)

Miten seuraavat väittämät kuvaavat elämäntilannettasi? Arvioi asteikolla 1-10 (10=täysin samaa mieltä, 1= täysin eri mieltä)

Ihmissuhteet

Minulla on riittävästi samoin ajattelevia ystäviä.

Olen tyytyväinen ihmissuhteisiini.

Minulla on ainakin yksi ystävä / läheinen, johon voin luottaa.

Muut ihmiset ovat yleensä luotettavia.

Minun on helppo tutustua uusiin ihmisiin.

Saan yleensä sovittua erimielisyydet.

Olen tyytyväinen perhesuhteisiini.

Pidän säännöllisesti yhteyttä vanhempiini ja sisaruksiiini.

Minulla on hyvä suhde äitiini.
(jos vanhempaa ei ole, jätetään vastaamatta)

Minulla on hyvä suhde isääni.
(jos vanhempaa ei ole, jätetään vastaamatta)

Tulen hyvin toimeen läheisteni kanssa.

Tulen hyvin toimeen itselleni vieraitten ihmisten kanssa.

Uskon, että saan ongelmiini apua, kun tarvitsen.

Minun on helppoa sopia erimielisyydet.

Minun ei tarvitse pelätä ketään.

Minulla on annettavaa muille ihmisille.

Koen kuuluvani johonkin minulle merkittävään ryhmään.

Koen, että muut ihmiset arvostavat ja ovat kiinnostuneita siitä, mitä ajattelen asioista.

Kaikki yhteensä:

Sosiaaliset tilanteet

Minun on helppoa lähteä kodistani tapaamaan muita ihmisiä.

Minun on helppoa puhua uusissa tilanteissa.

Koen että muut ihmiset kuuntelevat minua puhuessani.

Otan muut ihmiset huomioon toiminnassani.

Pystyn ilmaisemaan omat mielipiteeni muille ihmisille.

On mukava tavata tuttuja ihmisiä kaupassa tai ulkona liikkuessani.

Pystyn helposti asioimaan vieraiden ihmisten kanssa.

Hakeudun mielelläni muiden ihmisten seuraan ja jutuille.

Tiedän selviytyväni jännittävästikin tilanteista.

Jos minulla on elämässä pulmia tai vaikeuksia, pyydän muilta ihmisiltä apua.

Juttelen ihmisten kanssa mieluummin kasvokkain kuin somessa. (WhatsApp, Facebook, Twitter).

Kaikki yhteensä:

Miten seuraavat väittämät kuvaavat elämäntilannettasi? Arvioi asteikolla 1-10 (10=täysin samaa mieltä, 1= täysin eri mieltä)

Terveys ja elinvoima

Tunnen oloni enimmäkseen virkeäksi ja energiseksi.

Koen oman terveyteni hyväksi.

Viime vuosina olen selviytynyt hyvin elämässäni.

Jaksan ponnistella asioiden eteenpäin viemiseksi.

Koen hallitsevani elämäni.

Teen elämäni koskevat ratkaisut itse.

Pystyn vaikuttamaan omaan hyvinvointiini.

Nukun hyvin, säännöllisesti ja riittävästi.

Syön monipuolisesti.

Haluan ja jaksan pitää huolta omasta fyysisestä kunnostani.

Liikunta kuuluu arkeeni melko säännöllisesti.

Minun on helppoa huolehtia henkilökohtaisesta hygieniastani.

Pesevdyin ja käyn suihkussa säännöllisesti.

Vaihdan puhtaat vaatteet ylleni säännöllisesti.

Haluan ja jaksan pitää huolta hyvinvoinnista ja terveydestäni.

Koen olevani päihteiden kohtuukäyttäjää tai täysin raitis.

Kukaan läheinen ei ole huolestunut päihteiden käytöstäni.

Minulla on riittävästi voimavaroja suunnitella tulevaisuutta.

Kaikki yhteensä:

Arjen sujuvuus

Minulla on arjessani selkeä päivärytmi.

Yleensä nukun yöllä ja valvon päivällä.

Vietän sopivasti aikaa kotona ja kodin ulkopuolella.

Syön säännöllisesti.

Ruuanlaitto sujuu minulta hyvin.

Siivous sujuu minulta hyvin.

Pyökinpeseminen sujuu minulta hyvin.

Tiedän edellisenä päivänä suunnilleen mitä huomenna tapahtuu.

Minulla on päivisin mielekästä tekemistä.

Kaikki yhteensä:

Liite 4 2(3)

Miten seuraavat väittämät kuvaavat elämäntilannettasi? Arvioi asteikolla 1-10 (10=täysin samaa mieltä, 1= täysin eri mieltä)

Toimeentulo / rahankäyttö

Rahani riittävät kuukausittaisiin menoihini.

Saan hankittua ne asiat, joita tarvitsen.

Pystyn yleensä maksamaan laskuni ajoissa.

Suunnittelen etukäteen rahankäyttöäni.

Tiedän, paljonko minulla on rahaa kuukausittain käytössäni.

Pystyn vaikuttamaan omiin tuloihini.

Pystyn vaikuttamaan omiin rahamenoihini.

Koen olevani melko vastuuntuntoinen rahankäyttäjä.

Huolehdin laskujen maksamisesta.

Suhtaudun luottavaisesti taloudelliseen selviytymiseeni.

Olen tyytyväinen nykyiseen taloudelliseen tilanteeseeni.

Kaikki yhteensä:

Opiskelu / työ / yrittäjyys

Uskon työllistyväni tulevaisuudessa.

Toivon pian saavani työtä.

Toivon saavani pian opiskelupaikan.

Uskon voivani aloittaa yrittäjänä.

Nautin siitä, kun saan aikaan asioita.

Elämänilaatuani paranee, jos saan käydä työssä tai opiskella.

Koen olevani toisille hyödyksi.

Koen, että minulla on annettavaa työelämässä.

Uskon suorittuvani hyvin tulevista opinnoistani tai työstäni.

Pidän uuden oppimisesta.

Olen hyvä oppimaan uusia asioita.

Kaikki yhteensä:

Miten seuraavat väittämät kuvaavat elämäntilannettasi? Arvioi asteikolla 1-10 (10=täysin samaa mieltä, 1= täysin eri mieltä)

Asuminen

Kotona ollessani minulla on turvallinen olo.

Olen tyytyväinen siihen miten asun.

Olen tyytyväinen siihen missä asun.

Voin vaikuttaa asumiseeni riittävästi.

Asumiseni ei häiritse toisia ihmisiä.

Muut eivät häiritse asumistani.

Päätän siitä kuka viettää aikaa kodissani.

Viihdyn hyvin kodissani.

Kaikki yhteensä:

Asioiden hoitaminen / asiointi

Kaupassa asiointi on helppoa.

Virastoissa asiointi on helppoa.

Saan maksettua vuokrani kuukausittain.

Saan hoidettua sujuvasti asiani virastoissa ja toimistoissa.

Osaan hoitaa asioitani netin kautta.

Avaan kirjeet, joita minulle tulee.

Pidän kiinni sovituista ajoista, ja ilmoitan, jos en pääse sovitusti tulemaan paikalle.

Osaan hakea apua silloin, kun tarvitsen sitä.

Pidän lupaukseni.

Hoidan omat asiani vastuullisesti.

Kodin ulkopuolella liikkuessani koen olevani turvassa.

Kaikki yhteensä:

Liite 4 3(3)

Miten seuraavat väittämät kuvaavat elämäntilannettasi? Arvioi asteikolla 1-10 (10=täysin samaa mieltä, 1= täysin eri mieltä)

Harrastukset ja kiinnostuksen kohteet

Pystyn harrastamaan niitä asioita, jotka minua kiinnostavat.

Minulla on yksi tai useampi minulle mielekäs ja mielenkiintoinen harrastus.

Vietän aikaa harrastusteni parissa useita kertoja viikossa.

Tiedän mikä minua kiinnostaa.

Minulla on elämässäni asioita, joista voin innostua.

Minulla on varaa harrastaa niitä harrastuksia, joita haluan.

Saan harrastuksistani iloa ja sisältöä elämäni.

Harrastukset ovat minulle tärkeitä.

Kaikki yhteensä:

Tulevaisuuden toiveet ja suunnitelmat

Minulla on haaveita ja toiveita tulevaisuudelleni.

Minulla on tavoitteita elämässäni.

Haluan muutosta nykyiseen elämäntilanteeseeni.

Uskon, että voin saavuttaa omat tavoitteeni.

Olen valmis näkemään vaijaa tavoitteideni ja haaveitteni toteutumisen eteen.

Koen selviäväni elämässä eteenpäin.

Näen tulevaisuuteni selkeänä.

Minun on mahdollista vaikuttaa tulevaisuuteeni.

Uskon, että elämässäni tulee tapahtumaan hyviä asioita.

Kaikki yhteensä:

Liite 5 1(6)

Nuorten kokemuksia työskentelytavoista ja osallisuudesta Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa

1. Minkälainen elämäntilanteesi on ollut ennen tuen alkamista? (Kävitkö koulua? Miten vietit vapaa-aikaasi?) *

2. Onko sinulla ollut joitakin haasteita ennen tuen saamista (valitse alta / kerro)? *

- Arjenhallinnan vaikeuksia (esim. rahan käyttö, päivärytmi, kodista huolehtiminen, ruoanlaitto).
- Koin oloni väsyneeksi usein.
- Poissaolot koulussa.
- Päihteiden käyttöä.
- Haastavaa käyttäytymistä.
- Hyvinvoinnin haasteita (psykkisiä, fyysisiä tai sosiaalisia).
- Virastoasioiden hoitaminen on ollut haastavaa (esim. Kela).
- Avun pyytäminen tai hakeminen on ollut haastavaa.
- Tulevaisuuden suunnitelmat ovat olleet epäselvät ja hankalat hahmottaa.
- Jotain muuta, mitä?

Liite 5 2(6)

3. Merkitse monivalintaruutuihin työntekijän kanssa laaditut tukitoimet tai työskentelymenetelmät, joita olette käyttäneet työntekijän kanssa. Kerro lopuksi itsellesi mieluisin työskentelytapa. *

- Muiden palveluiden piiriin ohjaaminen, esim. TE-palvelut ja aikuissosiaalityöntekijän luona käyminen
- Koululla asiointi ja läksytuki kotona
- NäytönPaikka -nettipalvelu
- Ulkoilu tai retki
- Virastoasiointit KELA, sosiaalitoimisto, pankki, A-klinikka tmv.
- Hakemusten täyttäminen (opiskelu, KELAn etuudet yms.)
- Kauppa-asiointi
- Ruoanlaitto ja/tai siivoaminen
- Kodinkansio
- Valokuvaus
- Etäaktivointi (esim. ateriasuunnittelu ja toteutus, minitietovisat, puhelinohjaus, kodinkansio)
- Vahvaa vanhemmuutta -kortit
- Vahvuuskortit
- Harrastuksiin ohjaaminen
- Itselle mieluisin työskentelytapa on:

4. Mitä työntekijän antama tuki on käytännössä ollut (esim. virastossa käyminen, opiskelun tukeminen)? *

Liite 5 3(6)

5. Miten olet kokenut työntekijän antaman tuen/työskentelyn?

1 = Eri mieltä, 2 = En osaa sanoa, 3 = Samaa mieltä *

	1	2	3
Koen saaneeni tukea tarpeeksi. *	☐	☐	☐
Työntekijä kuuntelee ajatuksiani/toiveitani. *	☐	☐	☐
Luotan työntekijän tukeen vaikeinakin hetkinä. *	☐	☐	☐
Työntekijän tuki on auttanut elämäntilanteeseeni. *	☐	☐	☐
Tuki on suunniteltu minun tarpeisiini. *	☐	☐	☐
Olen saanut suunnitella tukitoimia yhdessä työntekijän kanssa. *	☐	☐	☐
Saan antaa palautetta toiminnasta työntekijälle. *	☐	☐	☐
Työntekijä suhtautuu antamaani palautteeseen hyvin. *	☐	☐	☐
Minulla on mahdollisuus kehittää toimintaa. *	☐	☐	☐

6. Mitä haluaisit vielä kertoa saamastasi tuesta? *

Liite 5 4(6)

7. Miten seuraavat asiat ovat muuttuneet tuen aikana?

1 = Eri mieltä, 2 = Tilanne ei ole muuttunut, 3 = Ei ole ollut tuen tarvetta, 4 = Samaa mieltä *

	1	2	3	4
Arki sujuu paremmin (ruuanlaitto, rytmi, rutiinit). *	☐	☐	☐	☐
Asioiden hoitaminen/asiointi sujuu paremmin. *	☐	☐	☐	☐
Osaan huolehtia toimeentulostani ja rahan käytöstä paremmin. *	☐	☐	☐	☐
Koen hyvinvoinnin (psykkisen, fyysisen tai sosiaalisen) parantuneen. *	☐	☐	☐	☐
Opiskelussa ei ole paljon poissaoloja. *	☐	☐	☐	☐
Vietän vapaa-aikani järkevämmiin. *	☐	☐	☐	☐
Tuen aikana olen ohjautunut harrastusten pariin (esim. kuntosali, muu urheilu, valokuvaus, kokkaus). *	☐	☐	☐	☐
Minulla on selkeitä tulevaisuuden suunnitelmia ja toiveita. *	☐	☐	☐	☐
Olen aikeissa aloittaa opiskelun/työn. *	☐	☐	☐	☐
Osaan hakea tai pyytää apua silloin, kun tarvitsen sitä. *	☐	☐	☐	☐

Liite 5 5(6)

8. Minkälainen elämäntilanteesi on nyt? Onko se muuttunut, jos on niin miten? *

- Elämäntilanteeni ei ole muuttunut, vaikka olen saanut tukea.
- Aloitan opiskelun tai työn. / Haen opintoihin tai töitä.
- Teen ruokaa säännöllisemmin.
- Pysin maksamaan laskut ajoissa.
- Pysin huolehtimaan virastoasiat ajoissa.
- Näen tulevaisuuteni selkeänä.
- Koen oman terveyteni hyväksi.
- Hoidan omat asiani vastuullisesti.
- Koen hallitsevani elämäni.
- Tunnen oloni enimmäkseen virkeäksi ja energiseksi.
- Kukaan läheinen ei ole huolestunut päihteiden käytöstäni.
- Pystyn vaikuttamaan omaan elämään liittyviin asioihin paremmin (esim. opiskelu, työ, rahan käyttö, vapaa-aika, kaverit, harrastukset).
- Jotenkin muuten, miten?

9. Miten kehittäisit työskentelyä Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa? *

10. Vapaa sana (hankkeesta, työskentelytavoista, ruusuja, risuja).

Liite 5 6(6)

11. Etunimi ja puhelinnumero puhelinhaastattelua varten. *

En osallistu
puhelinhaas-
tatteluun

*

Etunimi *

Puhelinnume-
ro

*

Ehdotuksia
haastattelun
ajankohdalle

*

12. Jos haluat vastata muutamiin tarkentaviin lisäkysymyksiin lomakkeeseen liittyen, voit jättää yhteystietosi alle (nimi ja puhelinnumero).

Etunimi

Matkapuhelin

Liite 6

Puhelinhaastattelun runko

Taustatietoa (Ennen työskentelyä/työskentelyn alussa):

Mitä kautta pääsit hankkeen asiakkaaksi?

Mitä mainitsemasi haasteet ennen tuen saamista tarkoittavat käytännössä?

Työskentely Yhtymäpinnassa nuori -hankkeessa:

Tuen saaminen opinnoissa?

Onko tulevaisuuden suunnitelmia/ovatko suunnitelmat vahvistuneet?

Onko löytänyt uusia harrastuksia tai onko jatkanut joidenkin harrastusten parissa?

Miten työntekijä on osoittanut kiinnostuksensa sinun asioihisi/elämäsi kokonaisuutena?

Onko työskentelymenetelmät vastanneet odotuksiasi? Miten on/miten ei?

Miten olet kokenut osallisuuden hankkeessa?

Uskotko, että jonkin ongelmatilanteen tullessa selviät siitä joko yksin tai osaat hakea siihen apua?

Onko tapaamisia/yhteydenottoja ollut mielestäsi tarpeeksi?

Mitä toivoisit tuen päätyttyä työntekijältä/hankkeelta? Esim. yhteydenottoa tietyn ajan kuluttua tai lupaa soittaa askarruttavista asioista tuen päättymisen jälkeenkin.

Miten kehittäisit työskentely Yhtymässä nuori –hankkeessa?